Exampapers247 सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०२० Exampapers247

A → संच क्रमांक

2020

J14

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO. 303889

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन - II

एकूण प्रश्न : 150
एकूण गुण : 150

वेळ : 2 (दोन) तास

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **150** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

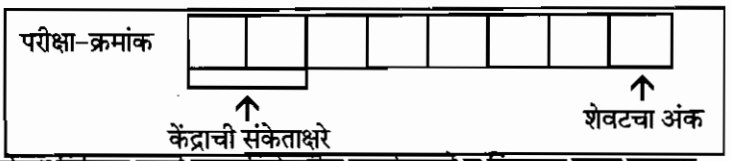

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील."**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेल्ली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवारास परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेल्ली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असल्ली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

1. खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) भारताच्या राष्ट्रपतीच्या विशिष्ट विवेकाधीन अधिकार क्षेत्राचा स्पष्टपणे उल्लेख नाही जसा राज्यपालाच्या विशिष्ट विवेकाधीन अधिकार क्षेत्राचा आहे.

(2) राज्यपालाने केलेल्या कृतीच्या वैधतेबद्दल त्याने आपल्या विवेकाधीन अधिकारात ते करायला हवे होते किंवा नाही यावरून प्रश्न उपस्थित करता येतो.

(3) 42व्या घटनादुरुस्तीनंतर मंत्रिमंडळाचा सल्ला राष्ट्रपतीवर बंधनकारक करण्यात आला आहे पण राज्यपालाबाबत अशी तरतूद नाही.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statement is **not correct** ?

(1) The President of India has no clearly speltout specific area of discretionary power whereas the Governor has.

(2) The validity of anything done by the Governor can be called in question on the ground that he ought or ought not to have acted in his discretion.

(3) After the 42nd amendment, cabinet advice has been made binding on the President, but no such provision has been made with respect to the Governor.

(4) None of the above.

---

2. उप-राष्ट्रपतीच्या स्थानासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) संविधानाचे कलम-63 हे उप-राष्ट्रपती पदासंदर्भात आहे.

(b) तो राज्यसभेचा सदस्य असतो.

(c) त्यास राज्यसभेचा अध्यक्ष म्हणून वेतन दिले जाते.

(d) त्यास महाभियोगाद्वारे पदावरून दूर केले जाऊ शकते.

वरील विधानांपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (d) (2) (a) आणि (c)

(3) (a), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

Consider the following statements regarding the position of the Vice-President.

(a) Article-63 of the Constitution deals with the office of Vice-President.

(b) He is a member of the Rajya Sabha.

(c) He draws a salary as Chairman of Rajya Sabha.

(d) He can removed from the post by impeachment.

Which of the above statements are **correct** ?

(1) (a), (b) and (d) (2) (a) and (c)

(3) (a), (c) and (d) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

3. लोकपाल व लोकायुक्त अधिनियम-2013 च्या प्रमुख वैशिष्ट्याबाबत खालीलपैकी कोणते **चुकीचे** आहे ?
(1) लोकपाल मध्ये अध्यक्ष आणि काही सदस्य असतील व त्यापैकी 50 टक्के न्यायिक सदस्य असतील.
(2) लोकपाल मधील 50 टक्के सदस्य अनुसूचित जाती/जमाती/इतर मागासवर्गीय, अल्पसंख्यांक व महिला यामधील असतील.
(3) लोकपाल अध्यक्ष आणि सदस्यांचा कार्यकाळ 5 वर्षे किंवा वयाची 65 वर्षे पूर्ण होईपर्यंत असेल.
(4) पंतप्रधानांचाही लोकपालाच्या अधिकारक्षेत्रात समावेश करण्यांत आला आहे.

Which one of the following statements about the main features of the Lokpal and Lokayukta Act-2013 is **incorrect** ?
(1) Lokpal will consist of a Chairperson and some members of which 50 percent shall be judicial members.
(2) 50 percent of members shall be from SC/ST/OBCs, minorities and women.
(3) The term of office for Lokpal Chairperson and members will be 5 years or till attaining the age of 65 years.
(4) Prime Minister has been brought under the preview of the Lokpal.

4. खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?
(1) अनुच्छेद - 368 खाली राज्यघटनेत दुरुस्ती करण्यासाठी संसदेच्या दोन्ही सभागृहाच्या एकूण सभासद संख्येच्या दोन-तृतीयांश बहुमताची आवश्यकता असते.
(2) कोणत्याही व्यक्तिस विभागीय खटल्यासह एकाच गुन्ह्यासाठी एकापेक्षा अधिक वेळा आरोपी केले जाणार नाही व एकापेक्षा अधिक वेळा शिक्षा दिली जाणार नाही.
(3) भारताच्या मंत्रिपरिषदेतील पंतप्रधानाव्यतिरिक्त एकूण मंत्र्यांची संख्या लोकसभेतील एकूण सभासदांच्या पंधरा टक्क्यांपेक्षा जास्त असणार नाही.
(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statement is **correct** ?
(1) To amend the Constitution under Article - 368, two thirds majority of the total membership of both the houses of the Parliament is required.
(2) No person shall be prosecuted and punished for the same offence more than once including any departmental proceedings'.
(3) The total number of ministers, excluding the Prime Minister, in the Council of Ministers of India shall not exceed fifteen percent of total membership of the Lok Sabha.
(4) None of the above.

5. केन्द्रीय सेवे संबंधातील अतिरिक्त कार्ये संघ लोकसेवा आयोगाकडे _____ द्वारे सुपुर्त केली जावू शकतात.
(1) केन्द्रीय गृहमंत्री (2) राष्ट्रपती
(3) संसद (4) केन्द्रीय मंत्रिपरिषद

The additional functions relating to the services of the Union can be conferred on UPSC by the _____ .
(1) Union Home Minister (2) President
(3) Parliament (4) Union Council of Minister

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

6. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) संसदेच्या दोन्हीही गृहातील नामनिर्देशित सदस्यांना राष्ट्रपती पदाच्या निवडणूकीत मतदानाचा अधिकार नसला तरी त्यांना उपराष्ट्रपतीच्या निवडणूकीत मतदानाचा अधिकार असतो.

(b) लोकसभेतील नामनिर्देशित सदस्यांना राष्ट्रपती पदाच्या निवडणूकीत मतदानाचा अधिकार नसला तरी त्यांना राष्ट्रपती विरुद्धच्या महाभियोगाच्या ठरावामध्ये मतदानाचा अधिकार असतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) बरोबर आहे. (2) विधान (b) बरोबर आहे.

(3) दोन्हीही विधाने बरोबर आहेत. (4) दोन्हीही विधाने चुकीची आहेत.

Consider the following statements.

(a) While the nominated members of the two Houses of the Parliament have no voting right in the Presidential election, they have the right to vote in the election of the Vice-President.

(b) While the nominated members of the Lok Sabha have no voting right in the Presidential election, they have the right to vote in the impeachment motion against the President.

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct. (2) Statement (b) is correct.

(3) Both the statements are correct. (4) Both the statements are false.

---

7. भारतात माहितीचा अधिकार आवश्यक आहे कारण :

(a) त्यामुळे प्रशासन आणि जनतेमधील दुरावा कमी होतो.

(b) त्यामुळे प्रशासन अधिक नवकल्पना अंगीकारते.

(c) त्यामुळे प्रशासन लोक प्रतिनिधींना अधिक उत्तरदायी बनते.

(d) त्यामुळे प्रशासन जनतेच्या गरजेपोटी अधिक प्रतिक्रियाशील बनेल.

(e) त्यामुळे लोकांना प्रशासकीय निर्णय प्रक्रियेसंबंधी माहिती होते.

यापैकी कोणती विधाने **बिनचूक** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (e) (2) (c), (d) आणि (e)

(3) (a), (d) आणि (e) (4) वरील सर्व

Right to information is necessary in India because :

(a) It reduces the gap between administration and people.

(b) It makes administration more innovative.

(c) It makes administration more accountable to people's representatives.

(d) It makes administration more responsive to the requirements of people.

(e) It makes people aware of administrative decision making.

Which of these are **correct** statements ?

(1) (a), (b) and (e) (2) (c), (d) and (e)

(3) (a), (d) and (e) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

8. **अयोग्य** कथन ओळखा :

(1) भारताच्या निवडणूक आयोगाने 2000 साली त्यांचा सुवर्ण महोत्सव साजरा केला.

(2) भारताचा निवडणूक आयोग ही स्थायी संवैधानिक संस्था आहे.

(3) भारताच्या निवडणूक आयोगाने मतदार शिक्षण आणि निवडणुकीतील सहभाग हा निवडणूक व्यवस्थापनाचा अविभाज्य भाग म्हणून 2009 मध्ये औपचारिकरित्या स्वीकारला.

(4) सुनिल अरोरा हे भारताचे 23वे मुख्य निवडणूक आयुक्त होते.

Select the **incorrect** statement.

(1) The Election Commission of India celebrated its Golden Jubilee in the year 2000.

(2) Election Commission of India is a permanent constitutional body.

(3) Election Commission of India, in 2009, formally adopted voter education and electoral participation as an integral part of its election management.

(4) Sunil Arora was the 23rd Chief Election Commissioner of India.

---

9. भारतीय राज्यघटनेतील संदर्भानुसार 'धर्मनिरपेक्ष राज्य' म्हणजे :

(1) राज्य हे धार्मिकतेच्या विरुद्ध आहे

(2) राज्याला धर्म आहे

(3) राज्य हे अधार्मिक आहे

(4) राज्याने कोणत्याही विशिष्ट धर्माला अग्रक्रमाने वागणूक देण्याचे टाळले आहे.

The term 'Secular State' in the context of Indian Constitution refers to :

(1) The state is anti-religious

(2) The state has a religion

(3) The state is irreligious

(4) The state avoids preferential treatment for any particular religion

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

10. कोणत्या घटना दुरुस्ती/दुरुस्त्या मूलभूत कर्तव्याशी संबंधित आहे/आहेत ?

(a) 42वी घटना दुरुस्ती (b) 46वी घटना दुरुस्ती

(c) 86वी घटना दुरुस्ती (d) 88वी घटना दुरुस्ती

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (d) (3) फक्त (b), (d) (4) फक्त (a), (c)

Which Constitutional Amendment/s is/are related to Fundamental Duties ?

(a) 42nd Constitutional Amendment (b) 46th Constitutional Amendment

(c) 86th Constitutional Amendment (d) 88th Constitutional Amendment

Answer Options :

(1) only (a) (2) only (d) (3) only (b), (d) (4) only (a), (c)

---

11. खालील विधाने लक्षात घ्या :

(a) कलम 12 मध्ये घटनेच्या तिसऱ्या भागात राज्याची व्याख्या करण्यात आली आहे.

(b) सर्व स्थानिक प्राधिकरणे, म्हणजेच नगरपालिका, पंचायत, जिल्हा मंडळे, इंप्रुव्हमेंट ट्रस्टस् (विश्वस्त) इ. चा राज्याच्या व्याख्येत समावेश होतो.

(c) इतर सर्व प्राधिकरणे म्हणजेच एलआयसी, ओएनजीसी, सेल यांचा ही राज्याच्या व्याख्येत समावेश होतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **अचूक** आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (a) आणि (b) (3) फक्त (b) (4) सर्व

Consider the following statements :

(a) Article 12 has defined the term state in the Part III.

(b) All the local authorities, that is, municipalities, Panchayats, district boards, improvement trusts etc. are included in this definition of state.

(c) Authorities like LIC, ONGC, SAIL are included in this definition of State.

Which of the above statements is/are **correct** ?

(1) only (a) (2) only (a) and (b) (3) only (b) (4) all

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

12. खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) 'न्यायालयीन सक्रियता' हा शब्दप्रयोग सर्वप्रथम 1947 साली ऑर्थर श्लेसिंजर (ज्यु.) यांनी वापरला.

(2) कार्यकारी विभाग आणि विधिमंडळ कृती करण्यात अपयशी ठरल्यामुळे प्रामुख्याने न्यायालयीन सक्रियतेचा उदय झाला.

(3) न्यायालयीन सक्रियतेमुळे कायदेमंडळाच्या अधिकारात वाढ झाली.

(4) न्यायालयीन सक्रियतेमुळे सर्वोच्च न्यायालयाच्या अधिकारात आणि प्रतिष्ठेत वाढ झाली.

Which one of the following statement is **incorrect** ?

(1) The term 'Judicial Activism' was coined for the first time by Arthur Schlesinger Jr. in 1947.

(2) Judicial activism has arisen mainly due to the failure of the executive and legislature to act.

(3) Judicial activism led to increase in the powers of the legislature.

(4) Judicial activism has enhanced the powers and prestige of the Supreme Court.

---

13. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाला न्यायालयासमोर विचाराधीन असणाऱ्या एखाद्या प्रकरणात मानवी हक्क उल्लंघनाचा प्रश्न गुंतला असल्यास त्या प्रकरणात हस्तक्षेप करण्याचा अधिकार नाही.

(b) राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग, राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोग, राष्ट्रीय अनुसूचित जमाती आयोग व राष्ट्रीय महिला आयोग यांचे अध्यक्ष हे राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाचे पदसिद्ध सदस्य असतात.

वरीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) दोन्ही (4) दोन्हीपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements :

(a) The National Human Rights Commission cannot intervene in any proceeding involving allegation of Violation of human rights pending before a court.

(b) The Chairman of the National Commission for Minorities, the National Commission for SC's, the National Commission for ST's and the National Commission for Women are the Ex-officio members of the National Human Rights Commission.

Which of the above statement is **incorrect** ?

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) Both (4) Neither (a) nor (b)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

14. **यादी - I** आणि **यादी - II** यांची खाली दिलेल्या संकेतांनुसार जोडी जुळवून बिनचूक उत्तर निवडा :

	यादी - I (राज्यघटनेतील परिशिष्टे)		**यादी - II** (तरतूद)
(a)	आठवे परिशिष्ट	(i)	राज्यसभेसाठी प्रत्येक राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेशाला वाटप केलेल्या जागांबाबत
(b)	पाचवे परिशिष्ट	(ii)	राज्यघटनेने मान्यता दिलेल्या भाषा
(c)	सातवे परिशिष्ट	(iii)	शपथ अथवा सत्य विधानाबाबत
(d)	चौथे परिशिष्ट	(iv)	केंद्र आणि राज्यांमध्ये अधिकारांचे वाटप
		(v)	अनुसूचित क्षेत्रे आणि अनुसूचित जमातींचे प्रशासन आणि नियंत्रण

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(v)	(iv)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(v)	(i)
(3)	(ii)	(v)	(iv)	(i)
(4)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)

Match **List - I** with **List - II** and select the correct answer by using the codes given below :

	List - I (Schedules of the Constitution)		**List - II** (Provisions)
(a)	Eighth Schedule	(i)	Allocation of seats in the Rajya Sabha to the states and the Union territories
(b)	Fifth Schedule	(ii)	Languages recognised by the Constitution
(c)	Seventh Schedule	(iii)	Forms of oaths or affirmation
(d)	Fourth Schedule	(iv)	Division of powers between the union and the states
		(v)	Provisions relating to the administration and control of scheduled areas and scheduled tribes

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(v)	(iv)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(v)	(i)
(3)	(ii)	(v)	(iv)	(i)
(4)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

15. 102 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) मुळत: राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाची (NCBC) स्थापना राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोग अधिनियम 1991 अन्वये झालेली आहे.

(2) राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगास 102 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे घटनात्मक दर्जा प्रदान करण्यात आला.

(3) 102 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे राज्यघटनेत अनुच्छेद - 338 B आणि 342 A यांचा समावेश करण्यांत आला.

(4) 102 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे अनुच्छेद - 338 आणि 366 मध्ये बदल करण्यांत आला.

Which one of the following statements about 102nd Amendment Act is **incorrect** ?

(1) The National Commission for Backward Classes (NCBC) was originally set up under the NCBC Act of 1991.

(2) 102nd amendment act granted Constitutional status to the NCBC.

(3) 102nd amendment act inserted Article - 338 B and 342 A into the Constitution.

(4) 102nd amendment act amended Article - 338 and 366.

---

16. 'जनहित याचिके' संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) ती कायद्याने घालून दिलेल्या पद्धतीवर आधारित आहे.

(b) ती न्यायसंस्थेला जनतेप्रती असलेली घटनात्मक कर्तव्ये पार पाडण्यास भाग पाडते.

(c) भारतात, भारतीय राज्य घटनेने नागरिकांना दिलेल्या मूलभूत हक्कांमध्ये जनहित याचिकेचे स्त्रोत आहेत.

(d) कोणत्याही भारतीय अधिनियमात अथवा कोणत्याही कायद्यात जनहित याचिकेची व्याख्या केलेली नाही.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बिनचूक** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (a), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

With reference to the 'Public Interest Litigation (PIL)', consider the following statements :

(a) It is based on procedure established by Law.

(b) It has forced the judiciary to discharge their constitutional obligations towards the people.

(c) In India the source of PIL is fundamental rights provided to citizens by the constitution of India.

(d) PIL is not defined in any Indian statute or in any act.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d) (3) (a), (c) and (d) (4) All above

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

17. राज्यघटनेच्या अनुच्छेद - 368 संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) राष्ट्रपतीच्या पूर्व परवानगीने घटनादुरुस्ती विधेयक मंत्री किंवा संसदेचा कोणताही सभासद मांडू शकतो.

(b) घटनादुरुस्ती विधेयकास मंजूरी देण्याबाबत संसदेच्या दोन्ही सभागृहामध्ये कोंडी निर्माण झाल्यास संयुक्त बैठक घेण्याची तरतूद आहे.

(c) अनुच्छेद - 368 अन्वये मंजूर झालेल्या घटनादुरुस्ती विधेयकास मान्यता देण्याचे बंधन राष्ट्रपतीवर नसते.

(d) राज्यघटनेच्या सातव्या परिशिष्टामध्ये बदल करण्यासाठी निम्म्या राज्य विधिमंडळांची मान्यता आवश्यक असते.

यापैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) (b) आणि (c) (3) फक्त (d) (4) यापैकी एकही नाही

Consider the following statements related to Article - 368 of the Constitution :

(a) The Constitutional amendment bill can be introduced by a minister or by any member of Parliament with the prior permission of the President.

(b) There is a provision for holding a joint sitting of both the Houses of Parliament if there is a deadlock over the passage of a constitutional amendment bill.

(c) It is not obligatory for the President to give his assent to a constitutional amendment bill passed under Article - 368.

(d) To amend Seventh Schedule of the constitution, ratification of half of the state legislature's is essential.

Which of these statements is/are **correct** ?

(1) (a) Only (2) (b) and (c) (3) (d) Only (4) None of these

---

18. केंद्र आणि राज्यांमधील संबंधांबाबतच्या तरतुदी भारतीय राज्यघटनेच्या _____ भागात नोंदविलेल्या आहेत.

(1) 13 व्या (2) 11 व्या (3) 10 व्या (4) 12 व्या

Provisions regarding relations between the Union and the States are mentioned in _____ part of the Indian Constitution.

(1) 13th (2) 11th (3) 10th (4) 12th

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

19. भारत सरकार कायदा - 1935 बाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) या कायद्यान्वये केन्द्रात दुहेरी शासनव्यवस्था लागू करण्यांत आली.

(2) या कायद्यान्वये भारतामध्ये केन्द्रात प्रथमच द्विगृही कायदेमंडळाची निर्मिती करण्यांत आली.

(3) या कायद्यान्वये प्रांतामधील दुहेरी शासन व्यवस्था रद्द केली गेली.

(4) या कायद्यान्वये तीन स्वतंत्र सूच्यांच्या माध्यमातून केन्द्र आणि राज्यांत अधिकारांचे विभाजन करण्यांत आले.

Which one of the following statement/s is **incorrect** about the Government of India Act - 1935 ?

(1) It provided for the adoption of Dyarchy at the centre.

(2) It introduced at the centre for the first time, bicameralism in India.

(3) It abolished Dyarchy in the provinces.

(4) It divided the powers between the centre and the units in terms of three lists.

---

20. भारतीय संविधानाच्या खालील कलमानुसार भाषिक अल्पसंख्यांक समाजातील मुलांना मातृभाषेतून प्राथमिक शिक्षण मिळण्याच्या सोयी राज्यशासनाने कराव्यात अशी तरतूद केली गेली :

(a) कलम 265 (b) कलम 251 (c) कलम 350A (d) कलम 121

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) केवळ (c) (3) केवळ (b) (4) केवळ (d)

Under the following article of the Constitution of India, Provision has been made for the State Government to provide Primary Education in the mother tongue to the children of the linguistic minority community.

(a) Article 265 (b) Article 251 (c) Article 350A (d) Article 121

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (c) (3) Only (b) (4) Only (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

21. सध्या, राज्याचे राज्यपाल खालीलपैकी कोणते अधिकार वापरतात ?

(a) ते विधान परिषदेवर एक-बारांश सभासद नामनिर्देशित करु शकतात.

(b) ते अँग्लो-इंडियन जमातीचा एक प्रतिनिधी विधान सभेवर नामनिर्देशित करु शकतात.

(c) ते राज्याच्या अथवा केंद्राच्या कायद्याविरुद्ध केलेल्या कोणत्याही अपराधी व्यक्तिला शिक्षेमध्ये सूट, सवलत किंवा माफी देवू शकतात.

(d) ते अर्थविधेयक राज्य विधीमंडळाच्या विचारार्थ परत पाठवू शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a), (b) आणि (d)

(3) (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी एकही नाही

At present, which of the following 'powers' are enjoyed by the Governor of a State ?

(a) He can nominate one-twelfth members of the Legislative Council.

(b) He can nominate one member of the Anglo-Indian community to the Legislative Assembly.

(c) He can grant pardon, reprives, respites and remission of punishment of any person convicted of any offence against central law or state law.

(d) He can return a money bill for the reconsideration of the State Legislature.

Answer Options :

(1) (a) and (b) (2) (a), (b) and (d)

(3) (b) and (c) (4) None of the above

---

22. राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) सुरुवातीला राज्यघटनेत अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती यांच्यासाठी अनुच्छेद - 338 नुसार विशेष अधिकारी नेमण्याची तरतूद होती.

(2) 1990 च्या 65 व्या घटनादुरुस्तीनुसार एक सदस्यीय पद्धतीचे रूपान्तर बहुसदस्यीय अशा अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातीसाठी राष्ट्रीय आयोगामध्ये करण्यांत आले.

(3) 2003 च्या 89 व्या घटनादुरुस्तीद्वारे अगोदरच्या अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती आयोगाचे भाग पाडून राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोग आणि राष्ट्रीय अनुसूचित जमाती आयोग असे दोन स्वतंत्र आयोग स्थापन करण्यांत आले.

(4) राज्यघटनेच्या अनुच्छेद - 338 अन्वये अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी लोकसभेमध्ये आणि राज्यांच्या विधानसभांमध्ये राखीव जागा देण्यात आलेल्या आहेत.

Which one of the following statements about National Commission for scheduled castes is **incorrect** ?

(1) Initially, the Constitution provided for the appointment of special officer under Article - 338 for SCs and STs.

(2) 65th Amendment of 1990 replaced the one member system with a multimember National Commission for Scheduled Castes and Scheduled Tribes.

(3) 89th Amendment of 2003 Bifurcated the erstwhile combined National Commission for SCs and STs into two separate Commissions, namely NCSC and NCST.

(4) Article - 338 of the Constitution provide for reservation of seats in favour of SCs and STs in the House of people and in the Legislative Assemblies of the States.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

23. "भारताचे संविधान हे पूर्णपणे संघराज्यात्मक स्वरूपाचे किंवा पूर्णपणे एककेन्द्री स्वरूपाचे नाही तर त्यामध्ये दोन्ही पद्धतीचे मिश्रण दिसून येईल. दोन्ही पद्धतीच्या मिश्रणातून तयार झालेला तो एक वेगळाच प्रकार होय." असे भारतीय संघराज्याबाबत कोणी म्हटले ?

(1) डॉ. बी.आर. आंबेडकर (2) डॉ. के.सी. व्हीयर

(3) श्री दुर्गादास बसू (4) सरदार पटेल

"The Constitution of India is neither purely Federal not Unitary but is a combination of both. It is a Union or a composite of novel type." Who said this about Indian Federation ?

(1) Dr. B.R. Ambedkar (2) Dr. K.C. Whear

(3) Shri Durgadas Basu (4) Sardar Patel

---

24. महाराष्ट्रातील लोकायुक्त बाबत खालीलपैकी काय खरे **नाही** ?

(1) 2 ऑक्टोबर 1972 रोजी महाराष्ट्र लोकायुक्त संस्था निर्माण करण्यात आली.

(2) महाराष्ट्राचे प्रथम लोकायुक्त न्यायमुर्ती एस.पी. कोतवाल होते.

(3) लोकायुक्त ही स्वतंत्र वैधानिक संस्था आहे.

(4) महाराष्ट्र लोकायुक्त आणि उप-लोकायुक्त अधिनियम 1971 मध्ये लोकायुक्त आणि उप-लोकायुक्त यांचे अधिकार, कार्य व अधिकार क्षेत्र नमूद करण्यात आले आहे.

Which among the following is **not** true about Lokayukta in Maharashtra ?

(1) The Maharashtra Lokayukta Institution came into being from 2nd October 1972.

(2) The first Lokayukta of Maharashtra was Justice S.P. Kotwal.

(3) The Lokayukta is an independent statutory institution.

(4) The functions, powers and jurisdiction of Lokayukta and Upa-Lokayuktas are laid down in the Maharashtra Lokayukta and Upa-Lokayuktas Act, 1971.

---

25. संसदेच्या विभागांशी संबंधित स्थायी समितींचे **अयोग्य** पुनर्नाव ओळखा.

(1) 'पेट्रोलियम आणि रसायने समितीचे' पुनर्नाव 'पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक वायू समिती' असे आहे.

(2) 'श्रमिक समिती' चे पुनर्नाव 'श्रमिक आणि कल्याण समिती' असे आहे.

(3) 'दळणवळण आणि पर्यटन समिती' चे पुनर्नाव 'दळणवळण, पर्यटन व संस्कृती समिती' असे आहे.

(4) 'नागरी आणि ग्रामीण विकास समिती'चे पुनर्नाव 'ग्रामीण विकास समिती' असे आहे.

Select the **incorrect** rename of Departmentally related Standing Committees of Parliament.

(1) Committee on 'Petroleum and Chemicals' is renamed as committee on 'Petroleum and Natural gas'.

(2) Committee on 'Labour' is renamed as committee on 'Labour and Welfare'.

(3) Committee on 'Transport and Tourism' is renamed as committee on 'Transport, Tourism and Culture'.

(4) Committee on 'Urban and Rural Development' is renamed as committee on 'Rural Development'.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

26. मंत्रिपरिषद (Council of Ministers) आणि कॅबिनेट (Cabinet) यांच्यातील फरकाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) संपूर्ण राज्यघटनेमध्ये 'मंत्रिपरिषद' हाच शब्दप्रयोग वापरण्यांत आलेला आहे, केवळ अनुच्छेद-352 मध्ये 'कॅबिनेट' हा शब्द वापरलेला आहे.

(b) राज्यघटनेने संपूर्ण सत्ता ही 'कॅबिनेट' कडे सुपुर्त केलेली आहे, परंतु प्रत्यक्षात ही सत्ता मंत्रिपरिषदेद्वारा वापरली जाते.

(c) मंत्रिपरिषदेत कॅबिनेट मंत्री, राज्य मंत्री, उपमंत्री यांचा समावेश असतो तर दुसऱ्या बाजुस कॅबिनेट मध्ये केवळ कॅबिनेट दर्जाचे मंत्री असतात.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (c) (3) (a), (b) आणि (c) (4) फक्त (a) आणि (c)

Consider the following statements about the difference between Council of Ministers and Cabinet.

(a) Throughout the constitution the term 'Council of Ministers' has been used, only in Article 352 the term 'Cabinet' has been used.

(b) The constitution vests all the powers in the Cabinet but actually these powers are exercised by the Council of Ministers.

(c) The Council of Ministers shall comprises of three types of Ministers viz. Cabinet Ministers, State and Deputy Ministers. The Cabinet on the other hand consists of only Cabinet Ministers.

Which of the statements given above is/are **correct** ?

(1) (a) only (2) (c) only (3) (a), (b) and (c) (4) (a) and (c) only

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

27. जोड्या लावा - (राज्य नीतीची मार्गदर्शक तत्वे)

	'A'		'B'
(a)	राष्ट्रीय स्मारकांचे संरक्षण	(i)	अनुच्छेद 47
(b)	राहणीमानामध्ये सुधारणा करणे	(ii)	अनुच्छेद 49
(c)	एस्सी/एसटी च्या शैक्षणिक व आर्थिक हितसंबंधाना संरक्षण देणे	(iii)	अनुच्छेद 48
(d)	गोहत्या प्रतिबंध	(iv)	अनुच्छेद 46

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(2)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

Match the pairs - (Directive Principles of State Policy)

	'A'		'B'
(a)	Protection of National Monuments	(i)	Article 47
(b)	To raise the standard of living	(ii)	Article 49
(c)	To protect educational and economic interests of SC/ST	(iii)	Article 48
(d)	Prohibition of Cow-slaughter	(iv)	Article 46

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(2)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

303889

28. संसदीय विशेषाधिकाराबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) संसदीय विशेषाधिकार म्हणजे संसदेच्या दोन्ही गृहांना असलेले विशेष हक्क, संरक्षण आणि सवलती होय.

(b) राज्यघटनेने भारताच्या राष्ट्रपतीला देखील संसदीय विशेषाधिकार लागू केलेले आहेत कारण ते देखील संसदेचा एकात्मिक भाग आहेत.

(c) संसदेचे अधिवेशन चालू असतांना किंवा सुरु होण्यापूर्वी 60 दिवस किंवा अधिवेशन संपल्यानंतर 60 दिवस या कालावधीत संसद सदस्याला अटक करता येत नाही.

(d) सभागृहाच्या प्रमुखाच्या परवानगीशिवाय सभागृहाच्या आवारात कोणत्याही व्यक्तिला अटक करता येत नाही अथवा दिवाणी व फौजदारी कायदेशीर प्रक्रिया लागू करता येत नाही.

वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने **बरोबर** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (a) आणि (d) (4) (a), (b) आणि (c)

Consider the following statements regarding Parliamentary Privileges :

(a) Parliamentary Privileges are special rights, immunities and exemption enjoyed by two Houses of Parliament.

(b) The Constitution has also extended the Parliamentary Privileges to the President of India because he is also an integral part of the Parliament.

(c) Members of Parliament cannot be arrested during the session and 60 days before the beginning and 60 day after the end of a session.

(d) No person can be arrested, and no legal process [Civil or Criminal] can be served within the precincts of the House without the permission of the Presiding Officer.

Which of the above statement/s is/are **correct** ?

(1) (a) only (2) (b), (c) and (d) (3) (a) and (d) (4) (a), (b) and (c)

---

29. भारतीय राज्यघटनेच्या कलम - 370 बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) कलम - 370 हे भारतीय राज्यघटनेच्या XIX व्या भागात समाविष्ट केले गेले.

(b) जम्मू आणि काश्मिरला विशेष दर्जा प्रदान करण्यासाठी तात्पुरती तरतूद म्हणून त्याचा समावेश करण्यांत आला.

(c) त्या कलमाने जम्मू आणि काश्मिर राज्याच्या संदर्भात संसदेच्या वैधानिक अधिकारांवर बंधने घातली होती.

(d) राष्ट्रपतीच्या स्वाक्षरीने निर्गमित अध्यक्षीय आदेशामुळे 370 वे कलम हे राज्यघटनेतून पूर्णपणे वगळण्यांत आले आहे.

वरीलपैकी कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) केवळ (a) (2) (b) आणि (c)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

Consider the following statements about Article-370 of the Indian Constitution :

(a) Article-370 was incorporated in part XIX of the Constitution.

(b) It was included as a temporary provision that grants special status to J & K.

(c) It restricted the Parliament's legislative powers with respect to the state of Jammu and Kashmir.

(d) The Presidential order signed by the President has totally deleted the Article-370 from the Constitution.

Which of the statements above is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) (b) and (c)

(3) (a), (b) and (d) (4) all above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

30. खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) भारत आणि अमेरिका या दोन्ही संघराज्यातील राज्यघटनेमध्ये अधिकाराच्या तीन याद्या ही बाब समान आहे.

(2) कॅनडाच्या संघराज्याच्या प्रतिकृतीने वैधानिक अधिकाराच्या दोन याद्यांची तरतूद केलेली असून एक यादी ही संघ सरकारची तर दुसरी यादी घटक राज्यांची आहे.

(3) भारतीय संघराज्याची व्यवस्था ही केन्द्र आणि राज्ये यांच्यातील सत्ता विभाजनावर आधारित आहे परंतु त्यांच्यात न्यायालयीन अधिकारांची विभागणी केलेली नाही.

(4) कार्यकारी मंडळ आणि विधीमंडळ यांच्यातील संबंधावर आधारित एखाद्या शासनाचे संघराज्य की एकात्म असे वर्गीकरण केले जाते.

Which one of the following statement is **correct** ?

(1) Three lists of powers in the constitution is a common to both Indian and American Federation.

(2) The Canadian Federal model provides two lists of legislative powers, one for the centre, the other for the provinces and the residuary powers are vested in the provinces.

(3) Indian Federal System is based on division of power between the Union and the States but the judicial power has not been divided between them.

(4) A government is classified as Federal or Unitary on the basis of relations between the executive and the legislature.

---

31. 103 व्या घटनादुरुस्तीबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) त्याद्वारे समाजातील आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकांसाठी 10% आरक्षण लागू करण्यांत आले.

(2) त्याद्वारे आर्थिकदृष्ट्या मागासलेपणा या तत्वावार आधारित आरक्षण देण्यासाठी अनुच्छेद 15 आणि 16 मध्ये बदल करण्यांत आला.

(3) त्याद्वारे शासनामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या शैक्षणिक संस्था आणि खाजगी शैक्षणिक संस्था आणि अल्पसंख्याकांच्या शैक्षणिक संस्थांसह प्रवेश देण्यासाठी आरक्षण देण्यांत आले.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statements about 103rd Constitutional Amendment Act is **incorrect** ?

(1) It introduces 10% reservation for Economically weaker sections of society.

(2) It amended Article - 15 and 16 to provide for reservation based on economic backwardness.

(3) It provides reservation for admission to government run educational institutions and private educational institutions including the minority educational institutions.

(4) None of the above.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

32. भारताच्या संविधानामध्ये संयुक्त राज्य अमेरिकेच्या संविधानातून कोणती तत्वे घेण्यात आली आहेत ?

(a) संघ-राज्य संबंधाबाबतीतील तरतुदी

(b) सातव्या परिशिष्टातील समवर्ती सूची

(c) मूलभूत अधिकार

(d) सशस्त्र दलाचे सरसेनापती

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (c), (d) (2) फक्त (a), (b)

(3) फक्त (b), (c) (4) फक्त (c), (d)

Which principles are borrowed from constitution of United States in Constitution of India ?

(a) Provisions related to Union-State relations

(b) Concurrent List in the seventh schedule.

(c) Fundamental Rights.

(d) Supreme Commander of the Armed Forces.

Answer Options :

(1) Only (a), (c), (d) (2) Only (a), (b)

(3) Only (b), (c) (4) Only (c), (d)

---

33. राष्ट्रीय महिला आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) ती वैधानिक संस्था असून तिच्यात एक अध्यक्ष आणि इतर पाच सदस्य असतात.

(2) अध्यक्षाची नेमणूक भारताचे पंतप्रधान करतात.

(3) ते आपले पद पाच वर्षे किंवा वयाची 70 वर्षे पूर्ण होईपर्यंत धारण करतात.

(4) गुन्हेगारास शिक्षा करण्याचा अधिकार आयोगास आहे.

Which of the following statements regarding National Women's Commission is **correct** ?

(1) It is a statutory Body includes one President and other five members.

(2) President is appointed by Prime Minister of India.

(3) They hold office for a term of 5 years or until they attain the age of 70 years.

(4) Commission has right to punish the criminals.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

34. राज्यघटनेतील कलम 21 संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बिनचूक** आहेत ?

(a) कलम 21 नुसार, कायद्याने प्रस्थापित केलेल्या कार्यपद्धती खेरीज कोणत्याही व्यक्तीचे जीवित व व्यक्तिस्वातंत्र्य हिरावून घेतले जाणार नाही.

(b) हा अधिकार नागरिक व परदेशीय नागरिक दोहोंनाही उपलब्ध आहे.

(c) कलम 21 नुसार मिळणारे हे संरक्षण केवळ कार्यकारी मंडळाच्या मनमानी कृतीविरोधात असून कायदेमंडळाच्या मनमानी कृतीविरोधात उपलब्ध होत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c) (3) फक्त (a) (4) सर्व

Which of the following statements is/are **correct** about the Article 21 of the Constitution of India ?

(a) Article 21 declares that no person shall be deprived of his life or personal liberty except according to procedure established by law.

(b) This right is available to both citizen and non-citizens.

(c) The protection under Article 21 is available only against arbitrary executive action and not against arbitrary legislative action.

Answer Options :

(1) (a) and (b) (2) (a) and (c) (3) only (a) (4) all

---

35. भारतातील 'अंदाज समिती' बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) भारतातील 'अंदाज समिती' ही ब्रिटीश नमुन्यावर आधारित आहे आणि ती 1952 साली तत्कालीन सभापती जी.व्ही. मावळणकर यांच्या शिफारशीनुसार स्थापन करण्यांत आली.

(b) अंदाज समितीमध्ये संसदेच्या दोन्ही सभागृहातील 30 सदस्य असतात.

(c) तिच्या अध्यक्षाची निवड ही समिती सदस्यांकडून होते.

(d) प्रशासनात कार्यक्षमता आणि काटकसर घडवून आणण्यासाठी पर्यायी धोरण सुचविणे हे अंदाज समितीचे कार्य आहे.

वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने **बिनचूक** आहे/त ?

(1) केवळ (a) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (c) आणि (d) (4) केवळ (d)

Consider the following statements about 'Estimate Committee' in India :

(a) The Estimate Committee in India has been modelled on the British pattern and was created in 1952 on the suggestion of G.V. Mavalankar, the then speaker.

(b) The Estimate Committee consists of 30 members from the both Houses of Parliament.

(c) It's Chairman is elected by the members of the committee.

(d) The function of Estimate committee is to suggest alternative policies in order to bring about efficiency and economy in administration.

Which of the statements above is/are **correct** ?

(1) (a) only (2) (a) and (b) (3) (a), (c) and (d) (4) (d) only

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

36. इंदिरा गांधी राष्ट्रीय आदिवासी विद्यापीठ अमरकंटक, केंव्हा कार्यरत झाले ?

(1) जुलै - 2007 (2) जून - 2006 (3) जून - 2008 (4) जुलै - 2008

When Indira Gandhi National Tribal University Amarkantak, came into action ?

(1) July - 2007 (2) June - 2006 (3) June - 2008 (4) July - 2008

---

37. **योग्य** कथन/ने ओळखा :

(a) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 19(2) मध्ये असे म्हटले आहे की, भारतीय नागरिकांना भाषण व अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा अधिकार आहे.

(b) भाषण व अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या अधिकारावर काही मर्यादा आहेत, जसे, सार्वजनिक सुव्यवस्था किंवा नैतिकतेचे उल्लंघन करु नये.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) (a) आणि (b) दोन्हीही (4) यापैकी नाही

Select the **correct** statement/s :

(a) Article 19(2) of Constitution of India says that citizen of India have the right to freedom of speech and expression.

(b) Right to freedom of speech and expression has some limitation like not to affect/violate public order or morality.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) None of the above

---

38. 'सर्व शिक्षा अभियाना' च्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) त्याचा प्रारंभ 2001 मध्ये झाला.

(b) त्याचा प्रारंभ हा प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण साध्य करण्यासाठी झालेला आहे.

(c) 'पढ़े भारत बढ़े भारत' हा सर्व शिक्षा अभियानाचा उप-कार्यक्रम आहे.

(d) 'शिक्षण' (Shikshan) या नावाचे सरकारी द्वार (portal) हे सर्व शिक्षा अभियान कार्यक्रमाच्या निरीक्षणासाठी सुरु केले आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने **योग्य** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (c) आणि (d) फक्त (4) वरील सर्व

Consider the following statements regarding 'Sarva Shiksha Abhiyan' (SSA) :

(a) It was started in 2001.

(b) It was started to achieve the Universalisation of Elementary Education.

(c) 'Padhe Bharat Badhe Bharat' is a sub-programme of SSA.

(d) Government portal under the name 'Shikshan' has been launched to monitor the SSA programme.

Which of the statement given above are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (c) and (d) only (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

39. भारतीय वृत्तपत्र परिषदे (Press Council of India) संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) परिषद वृत्तपत्रे, वृत्त एजन्सीज, संपादक आणि वार्ताहर यांना मार्गदर्शक तत्त्वांचा भंग केल्यास दंडीत करु शकते.

(b) परिषदेचे निर्णय हे अंतीम असतात आणि त्याविरुद्ध न्यायालयात अपील करता येत नाही.

(c) परिषदेला इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांच्या कार्याचे परिक्षण करण्याचा देखील अधिकार आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) (a) आणि (b) (2) केवळ (b)

(3) (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements about Press Council of India :

(a) It can penalize newspapers, news agencies, editors and journalists for violation of the guidelines.

(b) It's decisions are final and cannot be appealed before a court of law.

(c) It has a power to review the functioning of the electronic media also.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) Only (b)

(3) (b) and (c) (4) None of the above

---

40. अनुसूचित जातीच्या मुलांमध्ये शैक्षणिक मागासलेपणाची कारणे _____ आहेत.

(a) दारिद्र्य

(b) शारीरिक व सामाजिक विलगता

(c) शाळेमध्ये सहज प्रवेशाचा अभाव

(d) इच्छाशक्तीचा अभाव

(e) निम्न मानसिकता

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (b), (d), (e)

(3) फक्त (b), (c), (d) (4) वरील सर्व

The reasons for educational backwardness of scheduled caste childrens are _____.

(a) Poverty

(b) Physical and Social Segregation

(c) Lack of easy access to school

(d) Lack of will power

(e) Low mentality

Answer Options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (b), (d), (e)

(3) Only (b), (c), (d) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

41. खालील कथने लक्षात घ्या :

(a) VVPAT चा अर्थ वोटर वेरिफायबल पेपर ऑडिट ट्रेल असा आहे.

(b) VVPAT स्लीप मध्ये उमेदवाराचा अनुक्रमांक, नांव व चिन्ह याचा समावेश असतो.

(c) VVPAT स्लीप ही पारदर्शक खिडकीमधुन 5 सेकंदापर्यंत बघता येवू शकते.

वरीलपैकी **योग्य** कथने कोणती आहेत ?

(1) फक्त (a), (b) (2) फक्त (b), (c) (3) फक्त (a), (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements :

(a) VVPAT stands for Voter Verifiable Paper Audit Trail.

(b) VVPAT slip contains serial number, name and symbol of the candidate.

(c) VVPAT slip remain exposed through a transparent window for about 5 seconds.

Which are the **correct** statements from above ?

(1) Only (a), (b) (2) Only (b), (c) (3) Only (a), (c) (4) All of the above

---

42. खालील कथने लक्षात घ्या :

(a) पारूर विधानसभा मतदारसंघामध्ये सर्वप्रथम इलेक्ट्रानिक मतदान यंत्राचा वापर करण्यात आला.

(b) इलेक्ट्रॉनिक मतदान यंत्राचा सर्वप्रथम वापर मे, 1982 मध्ये करण्यात आला.

(c) निवडणुकीमध्ये EVM चा वापर करण्याचा भारताचा निवडणूक आयोगाला अधिकार देण्याबाबतचे नवीन कलम 61 A हे डिसेंबर, 1989 मध्ये लोकप्रतिनिधीत्व कायदा, 1951 मध्ये जोडण्यात आले.

वरीलपैकी कोणती कथने **योग्य** आहेत ?

(1) फक्त (a) व (b) (2) फक्त (b) व (c)

(3) फक्त (a) (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements :

(a) The Electronic Voting Machines (EVM) were used for the first time in Parur Assembly Constituency.

(b) The Electronic Voting Machines (EVM) were used for the first time in May, 1982.

(c) In December, 1989 a new section 61 A was inserted in the Representation of the People Act, 1951 empowering the Election Commission of India to use EVM in elections.

Which are the **correct** statements from the above ?

(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)

(3) Only (a) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

43. राजकीय पक्षांसंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) सध्या भारतात सात राष्ट्रीय पक्ष आहेत.

(b) राजकीय पक्षाची राष्ट्रीय अथवा राज्य पक्ष म्हणून मिळालेली मान्यता केवळ सलग दोन विधानसभा अथवा दोन लोकसभा निवडणुकीत अट पूर्ण करण्यास अपयशी झाला तरच तो पक्ष आपला असलेला दर्जा गमावतो.

(c) याचाच अर्थ असा की, पक्ष आपला दर्जा पुढील येत्या निवडणुकीतील कामगिरी शिवाय कायम राखतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a) आणि (b) बरोबर, (c) चुकीचे.

(2) विधाने (b) आणि (c) बरोबर, (a) चुकीचे.

(3) विधाने (a) आणि (c) बरोबर, (b) चुकीचे.

(4) सर्व विधाने बरोबर.

Consider the following statements regarding political parties in India :

(a) At present, there are seven National parties in India.

(b) Once recognised as a National or a State party, a political party loses its given status only if it fails to fulfil any of the conditions for two successive Assembly or two successive Lok Sabha elections.

(c) That means a party retains that status irrespective of its performance in the next elections.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct and (c) is false.

(2) Statements (b) and (c) are correct and (a) is false.

(3) Statements (a) and (c) are correct and (b) is false.

(4) All statements are correct.

---

44. सध्या, भारतीय राजकीय पक्षांची प्रमुख वैशिष्ट्ये खालील प्रमाणे :

(a) बहुपक्ष पद्धती (b) प्रादेशिक पक्षांचे वर्चस्व

(c) प्रभावी विरोधी पक्षाचा अभाव (d) व्यक्ति माहात्म्य

योग्य पर्याय :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

At present, main features of the Indian Political Party system are :

(a) Multi party system (b) Dominance of regional parties

(c) Lack of effective opposition (d) Personality cult

Correct Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (c) and (d)

(3) (b), (c) and (d) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

45. कोठारी आयोगाने अनुसूचित जमातीच्या शिक्षणाबाबत कोणत्या शिफारशी केल्या आहेत ?

(a) करिअर किंवा नोकरीभिमुख अभ्यासक्रमांवर भर दिला पाहिजे.

(b) शिक्षणातील लिंग विषमता दूर करण्यावर अधिक लक्ष केंद्रित केले पाहिजे.

(c) पालकांमध्ये दृष्टीकोन बदल घडवून आणण्यासाठी पथनाट्य, शिबीरे, समुपदेशन सत्र यासारख्या जागृती मोहिमा.

(d) जे, आदिवासी संस्कृती आणि पद्धती समजून घेतात आणि त्यांचा आदर करतात अशा शिक्षकांची स्थानिक पातळीवर भरती केली पाहिजे.

वरीलपैकी कोणत्या शिफारशी **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a) आणि (d) (4) वरील सर्व

What are the recommendations of 'Kothari Commission' regarding education of Scheduled Tribes ?

(a) Emphasis should be given to career or job oriented courses.

(b) Greater focus should be given to removing gender disparity in education.

(c) Awareness campaigns like street drama, camps, counselling session to bring attitudinal change in parents.

(d) Teachers should be locally recruited who understand and respect tribal culture and practices.

Which of the recommendations given above are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (a) and (d) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

46. जोड्या लावा : (भारतातील प्रादेशिक पक्ष)

	A (प्रादेशिक पक्ष)	B (स्थापना वर्ष)
(a)	मिझो नॅशनल फ्रंट	(i) 1972
(b)	मिझोरम पिपल्स कांफ्रेन्स	(ii) 1985
(c)	झोरम नॅशनॅलिस्ट पार्टी	(iii) 1961
(d)	आसाम गण परिषद	(iv) 1979

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(2)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

Match the pairs : (Regional Parties in India)

	A (Regional Party)	B (Establishment Year)
(a)	Mizo National Front	(i) 1972
(b)	Mizoram People's Conference	(ii) 1985
(c)	Zoram Nationalist Party	(iii) 1961
(d)	Asom Gana Parishad	(iv) 1979

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(2)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

47. खालील कथने लक्षात घ्या :

(a) भारतामध्ये फेक न्यूजचा एक स्त्रोत व्हॉट्स ॲप आहे.

(b) रिव्हर्स गुगल इमेज सर्च हे फेक फोटोशॉप प्रतिमा शोधण्यासाठी वापरतात.

(c) BBC.Newspoint.com या नावाने BBC.com ची फेक न्यूज वेबसाईट तयार करण्यात आली आहे.

(d) कोविड-19 च्या काळात सुद्धा फेक न्यूजचा प्रसार करण्यात आला.

वरीलपैकी **योग्य** कथने कोणती आहेत ?

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (c), (d)

(3) फक्त (a), (b), (d) (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) Whats app is the one of the source of fake news in India.

(b) Reverse Google Image Search is used to search the fake Photoshop image.

(c) Fake news website called BBC.Newspoint.com is created for BBC.com.

(d) Fake news are still spreading even in the time of Covid-19.

Which are the **correct** statements from above ?

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (c), (d)

(3) Only (a), (b), (d) (4) All of the above

---

48. खालीलपैकी कोणते संस्थात्मक दबावगटाचे उदाहरण आहे ?

(1) उल्फा (2) सिण्डीकेट

(3) विद्यार्थी संघ (4) काँग्रेस वर्कींग कमिटी

Which of the following is the example of Institutional Pressure Group ?

(1) Ulfa (2) Syndicate

(3) Student Union (4) Congress Working Committee

---

49. "पूर्व शालेय शिक्षण आणि नावनोंदणी सुविधा" - सर्व शिक्षा अभियानाच्या या उद्देशाची अंमलबजावणी कोणते मंत्रालय करते ?

(1) मनुष्यबळ संसाधन विकास मंत्रालय

(2) महिला व बाल विकास मंत्रालय

(3) आरोग्य व कुटूंब कल्याण मंत्रालय

(4) यापैकी नाही

Which Ministry implement the objective of Sarva Shiksha Abhiyan - "Facilitate pre-school learning and enrolment" ?

(1) Ministry of Human Resource Development

(2) Ministry of Women and Child Development

(3) Ministry of Health and Family Welfare

(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

50. हिंदीचा राष्ट्रभाषा म्हणून अनिवार्य वापर, आर्य राष्ट्राची स्थापना, सर्वांना सैनिकी शिक्षण, मोठ्या उद्योगाचे राष्ट्रीयीकरण ही विचारधारा कोणत्या राजकीय पक्षाची आहे ?

(1) भारतीय क्रांती दल (2) भारतीय लोक दल
(3) फॉरवर्ड ब्लॉक (4) वरीलपैकी नाही

Which political party has ideology of compulsory use of Hindi as a national language, formation of Arya nation, Military education to all, nationalisation of large industries ?

(1) Bhartiya Kranti Dal (2) Bhartiya Lok Dal
(3) Forward Bloc (4) None of the above

---

51. भारतीय निर्वाचन आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) ज्या पद्धतीने सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशाला पदावरुन दूर केले जाते त्याच पद्धतीने मुख्य निवडणूक आयुक्तांना पदावरुन दूर केले जावू शकते. त्यासाठी लोकसभा आणि राज्यसभा या संसदेच्या सभागृहांनी दोन तृतीयांश बहुमताने ठराव मंजूर करावा लागतो.
(2) अन्य निवडणूक आयुक्तांना राष्ट्रपती मुख्य निवडणूक आयुक्तांच्या शिफारशीवरुन पदावरुन दूर करु शकतो.
(3) निवडणूक आयुक्तास पदावरुन दूर करण्यासाठी मुख्य निवडणूक आयुक्तांनी केलेली शिफारस ही राष्ट्रपतीवर बंधनकारक असते.
(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statements about the Election Commission of India is **incorrect** ?

(1) The Chief Election Commissioner can be removed from their office in a manner similar to the removal of a judge of the Supreme Court which requires a resolution passed by the Parliament a two-thirds majority in both the Lok Sabha and Rajya Sabha.
(2) Other Election Commissioners can be removed by the President on the recommendation of the Chief Election Commissioner.
(3) The recommendation of Chief Election Commissioner for removing the Election Commissioner is binding on the President.
(4) None of the above.

---

52. शिक्षणातील माहिती आणि दूरसंचार तंत्रज्ञानाचे तोटे _____ आहेत.

(a) सर्वत्र सुसाध्य नाही (b) तंत्रज्ञानाचा गैरवापर
(c) कागदविरहीत (Paperless) (d) चूकीची व दिशाभूल करणारी माहिती

योग्य पर्याय :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a), (b) आणि (d)
(3) (b), (c) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Disadvantages of Information and Communication Technology (ICT) in Education are _____.

(a) Not accessible everywhere (b) Misuse of Technology
(c) Paperless (d) Misleading and misguiding information

Correct Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (b) and (d)
(3) (b), (c) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

53. 'दबाव गटां' संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) ते सरकार आणि त्यांचे (गटाचे) सदस्य यांच्यातील दुवा म्हणून कार्य करतात.

(b) ते सरकारच्या धोरण ठरविण्यावर, धोरण कर्त्यांवर, आणि धोरणाच्या अंमलबजावणीवर प्रभाव टाकतात.

(c) ते जनमतावर प्रभाव पाडण्याचा प्रयत्न करीत नाहीत.

(d) ते निवडणुका लढतात आणि राजकीय सत्ता हस्तगत करण्याचा प्रयत्न करतात.

वरीलपैकी कोणती विधाने **योग्य** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a) आणि (b) (4) (a), (b) आणि (d)

Consider the following statements about Pressure Groups :

(a) They acts as a liasion between the government and its members.

(b) They influence the policy making, policy makers and policy implementation in the government.

(c) They do not try to influence public opinion.

(d) They contest the elections and try to capture political power.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (a) and (b) (4) (a), (b) and (d)

---

54. पहिल्या प्रेस आयोगाच्या शिफारशी आहेत :

(a) प्रेस कौन्सिल ची निर्मिती

(b) आचार संहिता/नैतिक संहितेची निर्मिती

(c) पत्रकारांना किमान मूळ वेतन

(d) प्रेस लोकपालची नियुक्ती

वरीलपैकी कोणते पर्याय **योग्य** आहेत ?

(1) फक्त (a), (c), (d) (2) फक्त (a), (b), (d)

(3) फक्त (b), (c), (d) (4) फक्त (a), (b), (c)

The recommendations of First Press Commission are :

(a) Formation of a Press Council

(b) Formation of Code of Ethics

(c) Minimum basic wages for working journalists

(d) Appointment of Press Lok Pal

Which of the above are **correct** ?

(1) Only (a), (c), (d) (2) Only (a), (b), (d)

(3) Only (b), (c), (d) (4) Only (a), (b), (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

55. यशपाल समितीने 1993 मध्ये सादर केलेल्या अहवालाचे शीर्षक कोणते होते ?

(1) स्कूल चले हम (2) पॉलिसी ऑन स्कूल बॅग

(3) लर्निंग विदाऊट बर्डन (4) एज्युकेशन ऑन देअर बॅक्स

What was the title given to the report presented by Yashpal Committee in 1993 ?

(1) School Chale Hum (2) Policy on School Bag

(3) Learning Without Burden (4) Education on their backs

---

56. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या 2019 मसुद्यासाठी स्थापित समितीच्या अध्यक्षस्थानी कोण होते ?

(1) मंजुळ भार्गव (2) वसुधा कामत

(3) के. कस्तुरीरंगन (4) एम.के. श्रीधर

Who chaired the committee for the draft of the National Education Policy - 2019 ?

(1) Manjul Bhargav (2) Vasudha Kamat

(3) K. Kasturirangan (4) M.K. Shreedhar

---

57. प्रौढ मताधिकाराशी संबंधित भारतीय संविधानातील कोणते अनुच्छेद 61 व्या घटनादुरुस्ती द्वारे दुरुस्त करण्यात आले ?

(1) अनुच्छेद 316 (2) अनुच्छेद 330 (3) अनुच्छेद 326 (4) अनुच्छेद 320

Which article of Constitution of India was amended by the 61st Constitutional Amendment related with adult Franchise ?

(1) Article 316 (2) Article 330 (3) Article 326 (4) Article 320

---

58. राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियानाच्या गुणवत्ता हस्तक्षेपाच्या बाबी कोणत्या आहेत ?

(a) विज्ञान, गणित व इंग्रजी शिक्षणावर लक्ष केंद्रीत करणे

(b) अध्यापन अध्ययन सुधारणा

(c) शाळेमध्ये महिला शिक्षकांचे आधिक्य

(d) ICT आधारित शिक्षण

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (a), (b), (d)

(3) फक्त (a), (c), (d) (4) फक्त (b), (c), (d)

What are the quality interventions of Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan ?

(a) Focus on Science, Math and English education

(b) Teaching learning reforms

(c) More female teachers in schools

(d) ICT based education

Answer Options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (a), (b), (d)

(3) Only (a), (c), (d) (4) Only (b), (c), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

59. वंचित घटकाच्या नाव नोंदणी आणि शिक्षणाच्या गुणवत्तेत वृद्धि करण्यासाठी कोणत्या योजना शासनाने राबविल्या आहेत ?

(a) जिल्हा प्राथमिक शिक्षण कार्यक्रम

(b) सर्व शिक्षा अभियान

(c) राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान

(d) लोक जुम्बीश

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (b), (c), (d)

(3) फक्त (a), (b), (d) (4) वरील सर्व

Which scheme were implemented by Government for enhancing the enrolment and quality of education of disadvantaged sections ?

(a) District Primary Education Programme

(b) Sarva Shiksha Abhiyan

(c) Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan

(d) Lok Jumbish

Answer Options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (b), (c), (d)

(3) Only (a), (b), (d) (4) All of the above

---

60. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, 1968 च्या शिफारसी आहेत :

(a) सर्व 14 वर्षा पर्यंतच्या मुला-मुलींना मोफत व सक्तीचे शिक्षण उपलब्ध करुन देणे.

(b) राज्य सरकारांनी शाळा पातळीवर त्रिभाषा सूत्राचा स्वीकार करावा.

(c) सामाजिक संक्रमणाला चालना देण्यासाठी मुलींच्या शिक्षणावर भर द्यावा.

(d) अंशकालीन शिक्षण व अंशकालीन अभ्यासक्रमांना समान दर्जा देणे.

(e) राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि अधिमान्यता परिषदेची स्थापना करणे.

वरीलपैकी कोणत्या शिफारसी **योग्य** आहेत ?

(1) फक्त (a), (b), (c), (e) (2) फक्त (b), (c), (d), (e)

(3) फक्त (a), (c), (d), (e) (4) फक्त (a), (b), (c), (d)

Recommendations of National Education Policy 1968 are :

(a) To provide free and compulsory education for all children upto the age of 14.

(b) State Government should adopt three language formula at school stage.

(c) To emphasis on girl education for accelerate the social transformation.

(d) To give same status for part-time education and correspondence courses.

(e) To establish National Assessment and Accreditation Council.

Which of the above recommendations are **correct** ?

(1) Only (a), (b), (c), (e) (2) Only (b), (c), (d), (e)

(3) Only (a), (c), (d), (e) (4) Only (a), (b), (c), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

61. 2019 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या मसुद्यानुसार शालेय शिक्षणाचा कोणता आराखडा सुचविण्यात आला आहे ?

(1) 6 + 4 + 2 + 3 (2) 5 + 3 + 3 + 4

(3) 5 + 3 + 2 + 2 + 3 (4) 6 + 3 + 3 + 3

Which pattern (plan) of secondary education was suggested by the draft of National Education Policy - 2019 ?

(1) 6 + 4 + 2 + 3 (2) 5 + 3 + 3 + 4

(3) 5 + 3 + 2 + 2 + 3 (4) 6 + 3 + 3 + 3

62. भारतामध्ये प्रसारीत होणाऱ्या टी.व्ही. चॅनल्सचे टी आर पी मोजण्याचे काम कोणत्या संस्थे मार्फेत केल्या जाते ?

(1) ब्रॉडकास्ट ऑडीयन्स रीसर्च ऑथॉरीटी

(2) ब्रॉडकास्ट ऑडीयन्स रीसर्च ऑथॉरीटी व प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडीया

(3) टेलीकॉम रेग्युलॅरीटी ब्रॉडकास्ट ऑथॉरीटी ऑफ इंडीया

(4) ब्रॉडकास्ट ऑडीयन्स रीसर्च कौन्सिल

Which organization calculates the TRP of T.V. channels broadcasting in India ?

(1) Broadcast Audience Research Authority

(2) Broadcast Audience Research Authority and Press Council of India

(3) Telecom Regularity Broadcast Authority of India

(4) Broadcast Audience Research Council

63. 'राज्य पक्ष' (State Party) म्हणून मान्यता मिळण्यासाठी खालीलपैकी कोणताही एक निकष पूर्ण केला पाहिजे :

(a) संबंधित राज्यात मागील विधानसभेच्या निवडणुकीत 2 जागा आणि शिवाय 6% मते.

(b) संबंधित राज्यात मागील लोकसभेंच्या निवडणुकीत 1 जागा आणि शिवाय 6% मते.

(c) संबंधित राज्यात विधानसभेच्या एकूण जागांपैकी 3% जागा अथवा 3 जागा यापैकी जे अधिक असेल ते.

(d) संबंधित राज्यात गेल्या लोकसभा अथवा विधानसभेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीत 6% मते.

वरीलपैकी कोणता/ते निकष **चुकीचे** आहे/त ?

(1) (a) आणि (b) (2) केवळ (b) (3) (c) आणि (d) (4) केवळ (d)

For recognition as a 'State Party', any one of the following needs to be satisfied :

(a) 2 seats plus a 6% vote share in the last Assembly election in that state.

(b) 1 seat plus a 6% vote share in the last Lok Sabha election from that state.

(c) 3% of the total Assembly seats or 3 seats whichever is more.

(d) An 6% state-wide vote share in either the last Lok Sabha or the last Assembly polls.

Which of the conditions given above is/are **false** ?

(1) (a) and (b) (2) Only (b) (3) (c) and (d) (4) Only (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

64. खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) परिसीमन आयोगाने दिलेल्या आदेशानुसार लोकसभेतील 79 जागा या अनुसूचित जातीसाठी आणि 47 जागा या अनुसूचित जमातीसाठी राखीव आहेत.

(2) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती मधील व्यक्ति सामान्य म्हणजेच राखीव नसलेल्या जागेसाठी निवडणूक लढवू शकत नाही.

(3) 2018 च्या 102 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे अँग्लो-इंडियन जमातीसाठी लोकसभा आणि राज्य विधिमंडळात असलेल्या राखीव जागा रद्द करण्यांत आलेल्या आहेत.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statements is **correct** ?

(1) As per order issued by the Delimitation Commission 79 seats are reserved for SC and 47 seats are reserved for ST in Lok Sabha.

(2) A member of SC/ST cannot contest the election from general i.e. non-reserved seat.

(3) The Anglo-Indian reserved seats in the Lok Sabha and State Legislatures were abolished by the 102nd Constitutional Amendment Act of 2018.

(4) None of the above.

---

65. लोकसभा आणि राज्य विधानसभेच्या निवडणुकीतील सुरक्षा अनामत (Security Deposit) बाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) जर उमेदवारास एकूण वैध मतांपैकी $\frac{1}{6}$ पेक्षा कमी मते मिळाल्यास त्याची सुरक्षा अनामत जप्त केली जाते.

(2) जर उमेदवार निवडणूक जिंकला परंतु त्यास एकूण वैध मतांपैकी $\frac{1}{6}$ मते मिळू शकली नसतील तर त्याची सुरक्षा अनामत परत दिली जाते.

(3) जर उमेदवारास एकूण वैध मतांपैकी तंतोतंत (Exactly) $\frac{1}{6}$ मतेच मिळाली तरीही त्याची सुरक्षा अनामत जप्त केली जाते.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statements about the security deposit in the Lok Sabha and State Assembly election is **false** ?

(1) If a candidate gets less than $\frac{1}{6}^{th}$ of the total number of valid votes then his security deposit will be confiscated.

(2) If the candidate wins the election but does not get $\frac{1}{6}^{th}$ of the total valid votes, then his security deposit is returned.

(3) If the candidate receives exactly $\frac{1}{6}^{th}$ of the total valid votes, still his security deposit is forfeited.

(4) None of the above.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

66. मुक्त लोकशाहीचं पुढीलपैकी कोणतं व्यवच्छेदक लक्षण आहे ?
(1) एक पक्षीय पद्धत
(2) एकमेकांशी निवडणुकांच्या आखाड्या स्पर्धा करणारे दबावगट
(3) द्विपक्ष पद्धती
(4) अदलून बदलून सरकार स्थापन करणारे स्पर्धात्मक राजकीय पक्ष
Which among the following options is the characteristics feature of a free democracy ?
(1) Single party system
(2) Competing Pressure Groups in elections
(3) Bi-party system
(4) Freely competing political parties which sometimes alternate in government

67. खालील कथने लक्षात घ्या :
(a) ऑल इंडिया तृणमूल काँग्रेस (AITC) ची स्थापना 1 जानेवारी 1998 रोजी झाली.
(b) ऑल इंडिया तृणमूल काँग्रेस (AITC) ला 2016 मध्ये 'राष्ट्रीय पक्ष' म्हणून मान्यता मिळाली.
(c) AITC ही धर्मनिरपेक्षता आणि संघवादाशी कटिबद्ध आहे.
(d) 2019 च्या सार्वत्रिक निवडणुकीत AITC ने 19 जागा जिंकल्या.
वरीलपैकी कोणते/ती कथन/ने **अयोग्य** आहे/त ?
(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (b) आणि (d)
(3) फक्त (d) (4) फक्त (a), (d) आणि (c)
Consider the following statements :
(a) All India Trinamool Congress (AITC) launched on 1 January 1998.
(b) All India Trinamool Congress (AITC) recognized as a 'National Party' in 2016.
(c) AITC is committed to secularism and federalism.
(d) In the General Elections held in 2019, AITC won 19 seats.
From above which is/are **incorrect** statement/s ?
(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (d)
(3) Only (d) (4) Only (a), (d) and (c)

68. महाराष्ट्रातील कोणत्या राजकीय पक्षाने मतांच्या टक्केवारीत एक टक्क्याहून अधिक गुण मिळवले-लोकसभा निवडणुकीत (2019) 15.5 टक्क्यांवरुन महाराष्ट्र विधानसभा निवडणुकीत (2019) 16.7 टक्क्यांवर सुधारले ?
[2019 च्या लोकसभा आणि महाराष्ट्र विधानसभा निवडणुकीच्या तुलनेत]
(1) भारतीय जनता पक्ष (2) शिवसेना
(3) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष (4) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस
Which political party in Maharashtra gained more than one percentage point in the vote share improving from 15.5% in the Lok-Sabha election (2019) to 16.7% in Maharashtra Assembly election (2019) ?
[As compared to Lok Sabha and Maharashtra Legislative Assembly Elections of 2019]
(1) Bharatiya Janata Party (2) Shiv-Sena
(3) Nationalist Congress Party (4) Indian National Congress

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

69. "भारतीय प्रसारमाध्यमांमध्ये लींग असमानता" या अहवालात डीजिटल माध्यमांमध्ये महिला नेतृत्वाचे प्रमाण किती टक्के दाखविण्यात आले आहे? (संयुक्त राष्ट्र संघाच्या अहवालानुसार)
(1) 26.3% (2) 13.6% (3) 20.9% (4) 22.4%
The report of 'Gender Inequality in Indian Media' shows what percentage of female leadership in digital portals ? (As per report of UN)
(1) 26.3% (2) 13.6% (3) 20.9% (4) 22.4%

70. 'पोस्टल मतदाना' बाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे?
(1) प्रथम पोस्टलद्वारे आलेली मते ही ई.व्ही.एम. मधील मतांच्या अगोदर मोजली जातात.
(2) प्रतिबंधक स्थानपद्धतेत असलेले लोक पोस्टल मताचा वापर करु शकतात.
(3) कैदी देखील पोस्टल मताचा वापर करु शकतात.
(4) वरीलपैकी एकही नाही.
Which one of the following statements about 'Postal Voting' is **false** ?
(1) Postal votes are counted first before the counting of votes from the EVM.
(2) People in preventive detention can use postal vote.
(3) Prisoners can also use postal vote.
(4) None of the above.

71. खालील विधाने विचारात घ्या :
(a) सर्वात पहिले राष्ट्रीय कृषी धोरण 2000 मध्ये घोषित करण्यांत आले.
(b) सरकारने 2006 मध्ये डॉ. एम्.एस्. स्वामिनाथन यांच्या अध्यक्षतेखाली राष्ट्रीय शेतकरी आयोग स्थापन केला होता.
(c) स्वामिनाथन आयोगाने केलेल्या शिफारशीनुसार 'शेतकऱ्यांसाठी राष्ट्रीय धोरण, 2007' ठरविण्यांत आले.
(d) या धोरणाच्या प्रयोजनाकरिता 'शेतकरी' म्हणजे जी व्यक्ति पिके घेण्यात आणि इतर प्राथमिक कृषी जिन्नसांच्या उत्पादनामध्ये सक्रियतेने गुंतलेली असते ती होय.
वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत?
(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a), (c) आणि (d)
(3) (b), (c) आणि (d) (4) केवळ (a) आणि (d)
Consider the following statements :
(a) The first ever National Agriculture Policy was announced in 2000.
(b) The Government had constituted a National Commission on Farmers in 2006 under the Chairmanship of Dr. M.S. Swaminathan.
(c) Based on the recommendation of Swaminathan Commission, the 'National Policy for Farmers - 2007' has been formulated.
(d) For the purpose of this policy, the term 'Farmer' will refer to a person actively engaged in the economic and/or livelihood activity of growing crops and producing other primary agricultural commodities.
Which of the statements given above are **correct** ?
(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (c) and (d)
(3) (b), (c) and (d) (4) Only (a) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

72. भारतात सार्वजनिक धोरण आणि प्रशासकीय बाबींशी निगडीत केंद्र-राज्य सहकार्यासाठी यंत्रणा उपलब्ध आहे. याबाबतीत **योग्य** विधान कोणते ?

(a) केंद्र-राज्य या दरम्यान कार्यकारी अधिकारांबाबतीत परस्पर प्रदत्तीकरण होऊ शकते.

(b) राज्ये आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था या दरम्यान कार्यकारी अधिकारांबाबतीत परस्पर प्रदत्तीकरण होऊ शकते.

(c) केंद्र सरकारच्या पूर्व संमतीने राज्य सरकार स्वत:ची काही कार्ये केंद्र सरकारकडे सोपवू शकते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) बरोबर (2) (a) आणि (b) बरोबर

(3) (a) आणि (c) बरोबर (4) (a), (b) आणि (c) बरोबर

There is a mechanism for Inter-governmental Policy and Administrative Co-operation in India. Which of the following statement/s is/are **true** in this regard ?

(a) There can be mutual delegation of executive functions between the Union and the States.

(b) There can be mutual delegation of executive functions between the States and Local Authority.

(c) A State Government with the consent of Union Government may entrust certain State functions to that Government.

Answer Options :

(1) (a) true (2) (a) and (b) true

(3) (a) and (c) true (4) (a), (b) and (c) true

---

73. टिकाकारांनी _____ यास 'भारत सरकारचे सरकार' म्हणून संबोधले आहे.

(1) केंद्रीय सचिवालय (2) कैबिनेट सचिवालय

(3) नीति आयोग (4) प्रधानमंत्री कार्यालय (PMO)

_____ have been described as 'Government of Government of India' by Critics.

(1) Central Secretariate (2) Cabinet Secretariate

(3) NITI Ayog (4) Prime Minister's Office (PMO)

---

74. नोकरशाहीवरील नियंत्रण ठेवण्यासाठीच्या अनेक यंत्रणांपैकी खालीलपैकी कोणती यंत्रणा मॅक्स वेबर यांनी त्यांच्या सिद्धांतात सर्वाधिक पसंत केली आहे ?

(1) सामुहिकता (2) अधिकारांचे विलगीकरण

(3) प्रत्यक्ष लोकशाही (4) प्रतिनिधीत्व

Among the different mechanisms to control over bureaucracy, which of the following was favoured by Max Weber in his theory ?

(1) Collegiality (2) Separation of Power

(3) Direct Democracy (4) Representation

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

75. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) तहसिल (तालुका) हा मुळ घटक असून त्याचे वर्णन 'लघु जिल्हा' असे केले जाते.

(b) उत्तर प्रदेश आणि तामिळनाडू या राज्यात तालुके नाहीत तर जिल्ह्याच्या खाली उपविभाग हा घटक आहे.

(c) तहसिलदार हा राज्याच्या नागरी सेवेतील असतो. उपविभागीय अधिकाऱ्यास जसे दंडात्मक अधिकार असतात तसे त्यास नसतात तर केवळ पूर्णत: महसूल अधिकार असतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) बरोबर, विधाने (b) आणि (c) चुकीचे

(2) विधाने (a) आणि (b) बरोबर, विधान (c) चुकीचे

(3) विधान (c) बरोबर, विधाने (a) आणि (b) चुकीचे

(4) सर्व विधाने बरोबर

Consider the following statements :

(a) Tahsil is the basic unit and described as a 'Miniature District'.

(b) Uttar Pradesh and Tamil Nadu have no tahsils and a Sub-Division is the unit below the District.

(c) Tahsildar belongs to the State Civil Service. He is vested with all revenue powers only and not magisterial powers as vested to Sub-Divisional Officer.

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct, (b) and (c) are false

(2) Statements (a) and (b) are correct, (c) is false

(3) Statement (c) is correct, (a) and (b) are false

(4) All statements are correct

---

76. चाणक्य यांच्या 'अर्थशास्त्र' ग्रंथाचे सखोल विश्लेषणांती लोक प्रशासनासंबंधी काही तत्वे प्रकाशात येतात. खालीलपैकी कोणते तत्व त्यात बसत **नाही** ?

(a) कल्याणकारी राज्य (b) विकेंद्रीकरण

(c) प्रदत्तीकरण (d) पदानुक्रम

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) आणि (a) (2) फक्त (c) (3) फक्त (d) (4) यापैकी नाही

Thorough analysis of the Chanakya's 'Arthashastra' brings to light the following principles of Public Administration **except** _____.

(a) Welfare State (b) Decentralisation

(c) Delegation (d) Hierarchy

Answer Options :

(1) (b) and (a) (2) Only (c) (3) Only (d) (4) None

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

77. सार्वजनिक धोरणाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) सार्वजनिक धोरणे आणि त्यांचे स्वरूप हे मुळात तीन प्रकारचे असतात - प्रतिबंधात्मक, नियामक आणि सुलभ धोरणे.

(2) सार्वजनिक धोरण प्रक्रिया ही सततची प्रक्रीया नाही, ती एक वेळची घटना असते.

(3) भारतात कायदा बनविण्यासाठी विधेयक मंजूर करणे ही एक दिर्घ आणि गुंतागुंतीची प्रक्रीया आहे.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statement about Public Policy is **incorrect** ?

(1) Public policies and their nature are basically of three types - Restrictive, Regulatory and Facilitating Policies

(2) Public Policy process is not a continuous process but a one time event

(3) In India passing a bill to make it into law is a long and complex process

(4) None of the above

---

78. खालीलपैकी कोणते विधान 'अरुण बोंगिरवार पब्लिक सर्विस एक्सेलंस अवॉर्ड' संबंधित अचूक **नाही** ?

(1) महाराष्ट्राचे 25 वे मुख्य सचिव श्री. अरुण बोंगिरवार यांच्या स्मरणार्थ हा अवॉर्ड देण्यात येतो.

(2) विशेष उल्लेखित कार्य करणाऱ्या राज्यातील दोन प्रशासकीय अधिकाऱ्यांची प्रतिवर्षी दखल घेण्यात येते.

(3) 2018 मध्ये प्रथमच हा अवॉर्ड श्री. अंकुश शिंदे (IPS) यांना गडचिरोली येथील नक्षलवाद समस्या शांततापूर्ण व सर्वसमावेशक पद्धतीने सोडविण्याचा प्रयत्न केल्याबद्दल दिला गेला.

(4) यशदा आणि अरुण बोंगिरवार फाउंडेशनच्या पुढाकाराने स्थापित करण्यात आला आहे.

Which of the following statement is **not** true about 'Arun Bongirwar Public Service Excellence Award' ?

(1) This award is constituted in the memory of 25th Chief Secretary of Maharashtra; Mr. Arun Bongirwar.

(2) This is to recognise outstanding work of two civil servants from Maharashtra annually.

(3) For the first time in 2018 it is given to Shri. Ankush Shinde (IPS) for peaceful and inclusive resolution of Naxlite issues in Gadchiroli District.

(4) It is a initiative of Arun Bongirwar Foundation and 'YASHADA'.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

79. भारतीय लोक प्रशासन संस्था (IIPA) संबंधित खालील विधाने लक्षात घ्या आणि कोणते विधान/ने **सत्य** आहेत ते ओळखा.

(a) IIPA ची स्थापना 1955 मध्ये, पॉल एच. ॲपलबी यांनी याच वर्षी केलेल्या सर्वेक्षणाच्या शिफारशीच्या आधारे करण्यात आली.

(b) IIPA चा प्रमुख प्रशिक्षण कार्यक्रम म्हणजे 12 महिन्यांचा APPPA आहे.

(c) श्री. शंकरराव बी. चव्हाण, 1981-2004 दरम्यान IIPA चे अध्यक्ष (Chairman) होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) फक्त (c) (4) (a) आणि (c)

Consider the following statements about Indian Institute of Public Administration (IIPA). Which of the statement/s is/are **true** ?

(a) It was established in 1955, on the recommendation of survey carried out by Paul H. Appleby in the same year.

(b) A 12 months flagship training programme of IIPA is named as APPPA.

(c) Shri. Shankarrao B. Chavan was the Chairman of IIPA during 1981-2004.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) Only (c) (4) (a) and (c)

---

80. मुळ भारतीय संविधानात 'जिल्हा' या संज्ञेचा उल्लेख फक्त कलम _____ मध्ये _____ संदर्भाने होता.

(1) 233; जिल्हा न्याय दंडाधिकारी (2) 233; जिल्हा न्यायाधिश

(3) 234; जिल्हा न्याय दंडाधिकारी (4) 234; जिल्हा न्यायाधिश

Originally the Constitution of India made no mention of the term 'District' except in Article _____ which mentioned the term as _____.

(1) 233; District Magistrate (2) 233; District Judge

(3) 234; District Magistrate (4) 234; District Judge

---

81. भारतीय संविधानाच्या कलम 310 मध्ये अंतर्भाव नसलेले विधान/ने आहे/त _____.

(a) केंद्राच्या नागरी सेवेत कार्यरत असलेल्या व्यक्तींच्या सेवाशर्तींबाबत नियमन करण्याचे अधिकार संसदेला आहेत.

(b) केंद्राच्या नागरी सेवेतील व्यक्ती राष्ट्रपतींची मर्जी असेपर्यंत पदावर राहू शकतात.

(c) राज्यातील नागरी सेवेतील व्यक्ती त्या राज्याच्या राज्यपालांची मर्जी असेपर्यंत पदावर राहू शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) केवळ (b) (3) केवळ (c) (4) (b) आणि (c)

The statement/s not included in Article 310 of the Indian Constitution is/are _____.

(a) It empowers parliament to regulate the condition of services of the persons appointed to Public Services under centre.

(b) The Civil Servants of the centre hold office during the pleasure of the President.

(c) The Civil Servants of the state hold office during the pleasure of the Governor of the State.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) Only (c) (4) (b) and (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

82. प्रशासनशास्त्रामध्ये वर्तनवादी अभ्यासाला महत्वाचे स्थान मिळवून देण्याचे श्रेय कोणत्या विचारवंताला देण्यात येते ?

(1) वुड्रो विल्सन (2) मेरी पार्कर फॉलेट

(3) हर्बर्ट सायमन (4) मॅक्स वेबर

Which thinker is credited with giving important place to behavioural studies in Administration ?

(1) Woodrow Wilson (2) Mary Parker Follett

(3) Herbert Simon (4) Max Weber

---

83. एक सार्वजनिक धोरण मूल्यमापन पद्धती म्हणून _____ चा उपयोग, धोरण आणि धोरण राबविणारे व्यक्ति यांचे मूल्यमापन करण्यासाठी केला जातो.

(1) कार्यक्षमता आजमावणी (2) लेखापरिक्षा

(3) निष्पत्ती मूल्यांकन (4) परिणाम मोजमाप

_____ as an evaluation technique of Public Policy, is used to provide information relating to evaluation of policies and the people who are implementing the policies.

(1) Performance Appraisal (2) Audit

(3) Result Evaluation (4) Impact Assessment

---

84. **योग्य** कथने ओळखा :

(a) सनदी (नागरी) सेवांची विभागणी तीन गटात होवू शकते - अखिल भारतीय सेवा, केन्द्रीय सेवा आणि राज्य सेवा.

(b) केन्द्रीय सेवेतील अधिकारी हे एकाच खात्यापुरते मर्यादित असतात तर अखिल भारतीय सेवेतील अधिकाऱ्यांच्या नेमणूका अनेक खात्यांमध्ये होवू शकतात.

(c) भारतीय प्रशासकीय सेवेतील सदस्यांच्या नेमणूका अशा पदावर केल्या जावू शकतात जेथे सर्वसाधारण पर्यवेक्षण स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावयाची असतात तर केन्द्रीय सेवेतील अधिकारी बहुदा विशेष स्वरूपाच्या कार्यासाठी नियुक्त केलेले असतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) वरील सर्व (3) (b) आणि (c) (4) (a) आणि (c)

Identify the **correct** statements :

(a) The Civil Services can be divided into three groups : All India Services (AIS), Central Services and State Services.

(b) The officers of Central Services are confined to a single department, while AIS Officers can be posted to a number of departments.

(c) The members of IAS can be appointed to any office calling for duties of General Supervisory nature, while Officers of the Central Services are employed in jobs of specialised nature.

Answer Options :

(1) (a) and (b) (2) All above (3) (b) and (c) (4) (a) and (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

85. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) ऑपरेशन फ्लड म्हणून ओळखली जाणारी धवल (श्वेत) क्रांती (White Revolution) भारतात 1960 मध्ये सुरु झाली.

(b) वर्गीस कुरियन हे धवल क्रांतीचे जनक होते.

(c) वर्गीस कुरियन यांनी त्यांचे मित्र एच्.एम्. दलाया यांच्यासह दुध पावडर बनवण्याचा शोध लावला.

(d) भारतातील धवल क्रांतीचे तीन टप्पे होते.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (b) आणि (c) फक्त (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) The 'White Revolution', known as 'Operation Flood' was launched in 1960 in India.

(b) Verghese Kurien was the father of the 'White Revolution'.

(c) Verghese Kurien, along with his friend H.M. Dalaya invented the process of making milk powder.

(d) There were three phases of the White Revolution in India.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (b) and (c) only (4) All above

---

86. 'हरित क्रांतीच्या' परिणामाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने **बिनचूक** आहेत ?

(a) अन्नधान्याची दरडोई निव्वळ उपलब्धता वाढली आहे.

(b) नॉन-फूड पिकांमधील हाय इल्डिंग व्हरायटी बियाणे पुरेसे विकसित केले गेले नाहीत.

(c) हरित क्रांती ही मुख्यत्वे 'तांदूळ क्रांती' म्हणून ओळखली जाते.

(d) मोठ्या प्रमाणावर शेतीचे यांत्रिकीकरण.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (a), (b) आणि (d) (4) केवळ (a) आणि (d)

Which of the following statements regarding impacts of 'Green Revolution' are **correct** ?

(a) The per capita net availability of food-grains also increased.

(b) The high yielding variety seeds in the non-food crops were not developed sufficiently.

(c) The Green Revolution in India is largely known as the 'Rice Revolution'.

(d) Large scale farm mechanization.

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d) (3) (a), (b) and (d) (4) Only (a) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

87. खालीलपैकी कोणती जोडी बरोबर **नाही** ?

(1) जिल्हाधिकारी - हेस्टिंग्ज

(2) विभागीय आयुक्त - बेंटिंक

(3) मुख्य सचिव - कर्झन

(4) अखिल भारतीय सेवांचे प्रांतिकीकरण - ली आयोग

Which of the following is **not** correctly matched ?

(1) District Collector - Hastings

(2) Divisional Commissioner - Bentinck

(3) Chief Secretary - Curzon

(4) Provincialisation of All India Services - Lee Commission

---

88. ई-प्रशासनातील चार प्रकारचे परस्पर व्यवहार कोणते ?

(a) सरकार व नागरिक

(b) सरकार व कायदेमंडळ

(c) सरकार व उद्योगधंदे

(d) सरकार व सरकार

(e) सरकार व कर्मचारी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) आणि (d) (2) (a), (c), (d) आणि (e)

(3) (b), (c), (d) आणि (e) (4) (a), (b), (c) आणि (e)

What are four types of interactions in 'e-governance' ?

(a) Government to Citizens

(b) Government to Legislature

(c) Government to Business

(d) Government to Government

(e) Government to Employees

Answer Options :

(1) (a), (b), (c) and (d) (2) (a), (c), (d) and (e)

(3) (b), (c), (d) and (e) (4) (a), (b), (c) and (e)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

89. खालीलपैकी कोणती 'वर्ग प्रशिक्षण' (Classroom Training) पद्धती **नाही** ?

(1) समुह चर्चा पद्धती (2) विचार विमर्श/परिषद पद्धती

(3) उमेदवारी पद्धती (4) प्रकरण अभ्यास पद्धती

Which one of the following is **not** a method of Classroom Training ?

(1) Group Discussion Method (2) Conference Method

(3) Apprenticeship Method (4) Case Studies Method

---

90. भारतात लोक प्रशासनाच्या उदय-विकासाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) 1937 मध्ये मद्रास विद्यापीठाने लोक प्रशासनातील डिप्लोमा कोर्स सुरु केला.

(2) 1938 मध्ये अलाहाबाद विद्यापीठाने स्थानिक स्व-शासनातील डिप्लोमा कोर्स सुरु केला.

(3) 1950 मध्ये प्रा. एम्.पी. शर्मा यांच्या सुचनेवरुन नागपूर विद्यापीठात लोक प्रशासन आणि स्थानिक स्व-शासन असा परिपूर्ण विभाग स्थापन करण्यांत आला.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statement regarding evolution of Public Administration in India is **incorrect** ?

(1) In 1937, University of Madras introduced a diploma course in Public Administration.

(2) In 1938, University of Allahabad launched a diploma course in Local Self Government.

(3) In 1950, at the suggestion of Prof. M.P. Sharma a full-fledged Department of Public Administration and Local Self Government was established in Nagpur University.

(4) None of the above.

---

91. "केन्द्र सरकारच्या अधिकृत व्यवहार प्रक्रियेशी संपर्क ठेवणारा कॅबिनेट सचिव हा पंतप्रधानांचे डोळे व कान असतो, पण तो पंतप्रधानांच्या वतीने राखण करणारा राखणदार किंवा पर्यवेक्षक मात्र नसतो. कॅबिनेट सचिव हे मंत्रालयाच्या बाबतीत सल्लागारी (Staff) पद आहे, कार्यकारी (Line) पद नाही, त्याचे कार्य साहाय्य करणे आहे-पर्यवेक्षण करणे नव्हे" असे कॅबिनेट सचिवाच्या भूमिकेबाबत कोणी म्हटले आहे ?

(1) एस्.के. खन्ना (2) एन्.आर. पिल्लई

(3) अरुण निगवेकर (4) एस्.एस्. खेरा

Who, on the role of a Cabinet Secretary observed that "The Cabinet Secretary provides the eyes and ears for the Prime Minister to keep in touch with the process of official business in the Central Government, but he is in no sense a watchdog or an invigilator on behalf of the Prime Minister. A Cabinet Secretary's is a very general staff function, not a line function in relation to the Ministries. His business is to help, not to oversee".

(1) S.K. Khanna (2) N.R. Pillai

(3) Arun Nigavekar (4) S.S. Khera

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

92. जोड्या लावा :

	आयोग/समिती		शिफारस
(a)	मेकॉले समिती	(i)	वैधानिक नागरी सेवा भरतीची पद्धत रद्द करावी
(b)	ॲट्चिसन आयोग	(ii)	नागरी सेवांमध्ये भरती करण्यासाठी खुली स्पर्धा परीक्षा पद्धत सुरु करण्यात यावी
(c)	इस्लिंग्टन आयोग	(iii)	लोकसेवा आयोगाची स्थापना करण्यात यावी
(d)	ली आयोग	(iv)	थेट भरती होणाऱ्यांसाठी दोन वर्षांचा परिवीक्षाधीन कालावधी असावा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

Match the pairs :

	Commission/Committee		Recommendations
(a)	Macauley Committee	(i)	The Statutory Civil Service System of recruitment should be abolished.
(b)	Aitchison Commission	(ii)	An open competition system should be adopted for recruitment to the Civil Services.
(c)	Islington Commission	(iii)	A Public Service Commission should be established.
(d)	Lee Commission	(iv)	There should be a probationary period of two years for direct recruits.

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

93. मुख्य सचिव आणि मंत्रिमंडळ सचिव यांच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) दोघांची कार्ये आणि अधिकार समान आहेत.

(b) दोघेही त्यांच्या संबंधीत मंत्रिमंडळाचे सचिव असतात.

(c) दोघेही त्यांच्या संबंधीत मंत्रिमंडळाच्या निर्णयांच्या अंमलबजावणीचे पर्यवेक्षण करतात.

(d) मंत्रिमंडळ सचिव पदाची सुरुवात केन्द्रीय स्तरावर झाली, तर मुख्य सचिव पदाची सुरुवात राज्य स्तरावर झाली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

Which of the following statements about Chief Secretary and Cabinet Secretary are **correct** ?

(a) The powers and functions of both are equal.

(b) Both are Secretaries to their respective Cabinets.

(c) Both supervise the implementation of the decisions of their respective cabinets.

(d) The office of Cabinet Secretary originated at the Central Level, while that of Chief Secretary at the State Level.

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d) (3) (b) and (c) (4) All above

---

94. 'जिल्हा दंडाधिकारी' या नात्याने जिल्हाधिकारी यांच्या अधिकारात खालीलपैकी कोणते कार्य येते ?

(a) कोणीही हक्क सांगितलेले नाही, अशा मालमत्तेची विल्हेवाट लावणे.

(b) मुद्रांक शुल्क अधिनियमाची अंमलबजावणी करणे.

(c) करमणूक कर अधिनियमाची अंमलबजावणी करणे.

(d) वृत्तपत्र अधिनियमाची (Press Act) अंमलबजावणी करणे.

(e) कारागृहांची तपासणी करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) सोडून सर्व (2) (b) सोडून सर्व

(3) (c) आणि (d) सोडून सर्व (4) वरीलपैकी सर्व

The District Collector in his capacity as a 'District Magistrate' performs following functions.

(a) To order disposal of unclaimed property.

(b) To enforce Stamp Duty Act.

(c) To enforce Entertainment Tax Act.

(d) To enforce press Act.

(e) To inspect the Jails.

Answer Options :

(1) All except (a) and (c) (2) All except (b)

(3) All except (c) and (d) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

95. लोक प्रशासनातील खालीलपैकी कोणते आयाम (Dimension) वर्तणुकात्मक दृष्टिकोणाच्या काळातच एक महत्वाचे तत्व म्हणून समोर आले ?

(1) निर्णयक्षमता (2) प्रेरक हेतू

(3) नेतृत्व गुण (4) परस्पर संवाद

Which of the following dimension of the Public Administration emerged as a important principle during the Behavioural Approach era only ?

(1) Decision Making (2) Motivation

(3) Leadership (4) Communication

---

96. खालीलपैकी कोणती राज्य सचिवालयाची कार्ये आहेत ?

(a) सचिवालयीन कामाबाबत कायदेमंडळास साहाय्य करणे.

(b) राज्य कायदेमंडळाप्रती असलेले उत्तरदायित्व पूर्ण करण्यासाठी मंत्र्यांना साहाय्य करणे.

(c) राज्य शासनाचे वैचारिक मंडळ (think-tank) म्हणून कार्य करणे.

(d) धोरणाची कार्यवाही झाल्यानंतरच्या परिणामांचे मूल्यमापन करणे.

योग्य पर्याय :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d) (3) केवळ (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

Which of the following are the functions of the state secretariat ?

(a) To assist the legislature in the secretarial work.

(b) To assist the ministers in discharging their responsibilities to the state legislature.

(c) To serve as the 'think-tank' of the state government.

(d) To review the results of the execution of a policy.

Correct Option :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d) (3) Only (c) and (d) (4) All above

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

97. 74 वी घटनादुरुस्ती 1992 अन्वये संक्रमणीय क्षेत्र, छोटे किंवा मोठे नागरी क्षेत्र म्हणजे, खालील घटक विचारात घेऊन सूचित केलेले क्षेत्र होय :

(a) लोकसंख्या

(b) लोकसंख्येची घनता

(c) आर्थिक महत्व

(d) स्थानिक प्रशासनासाठी उभारलेला महसूल

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

As per the 74th Constitutional Amendment 1992, the transition Area, a smaller or larger Area can be notified considering following things :

(a) Population of the area

(b) Density of population of the area

(c) Economic importance of the area

(d) Revenue generated for local administration

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (c) and (d)

(3) (b), (c) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

---

98. खालील विधानांपैकी **योग्य** विधान ओळखा :

(1) सुरुवातीला सार्वजनिक उपक्रम समिती मध्ये 15 सदस्य होते, लोकसभेतून 10 आणि राज्यसभेतून 5 असे.

(2) सुरुवातीला अंदाज समिती मध्ये 25 सदस्य होते; लोकसभेतून 15 व राज्यसभेतून 10 असे.

(3) सुरुवातीला लोकलेखा समिती मध्ये 15 सदस्य होते; लोकसभेतून 10 व राज्यसभेतून 5 असे.

(4) वरीलपैकी सर्व योग्य विधाने आहेत.

Which of the following statement is **true** ?

(1) Originally committee on public undertakings had 15 members, 10 from Lok Sabha and 5 from Rajya Sabha.

(2) Originally Estimate committee had 25 members; 10 from Rajya Sabha and 15 from Lok Sabha.

(3) Originally Public Account Committee had 15 members, 10 from Lok Sabha and 5 from Rajya Sabha.

(4) All of the above statements are true.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

99. 'तूटीच्या अर्थव्यवस्थेच्या' संकल्पनेबाबत जोड्या लावा :

	संकल्पना		अर्थ
(a)	महसूली तूट	(i)	जेंव्हा रिझर्व्ह बँकेकडून कर्ज घेवून तूट भरुन काढली जाते.
(b)	अर्थसंकल्पीय तूट	(ii)	अर्थसंकल्पीय तूट आणि बाजारपेठातील कर्ज व इतर देणी.
(c)	राजकोषीय तूट	(iii)	जेंव्हा सरकारचा चालू खर्च हा चालू उत्पन्नापेक्षा जास्त असतो.
(d)	मौद्रिक तूट	(iv)	जेंव्हा सरकारचा एकूण खर्च एकूण उत्पन्नापेक्षा जास्त असतो.

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(4)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)

Match the pairs regarding concepts of 'deficit budgeting'.

	Concept		Meaning
(a)	Revenue deficit	(i)	The budget deficit can be financed through borrowing from the RBI.
(b)	Budget deficit	(ii)	Refers to budgetary deficit plus market borrowings and other liabilities of the Govt.
(c)	Fiscal deficit	(iii)	When revenue expenditure of the Govt. is more than its revenue receipts.
(d)	Monetised deficit	(iv)	When the total expenditure of the Govt. is more than its total receipts.

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(4)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)

---

100. लोकपाल संबंधित खालील विधाने लक्षात घ्या आणि **अयोग्य** विधान निवडा :

(1) श्री. पिनाकी चंद्र घोष हे पहिले लोकपाल आहेत.

(2) नुकतीच जानेवारी 2021 मध्ये एका खुल्या स्पर्धेद्वारे लोकपालसाठी लोगोची आणि घोषवाक्याची निवड करण्यात आली आहे.

(3) लोगोमधील समाविष्ट बाबी म्हणजे - अशोक चक्र, तीन मानवी आकृती आणि पुस्तकाचा आकार.

(4) घोषवाक्याचा अर्थ आहे - 'कोणाच्याही संपत्तीबद्दल लोभ धरु नका'.

Consider the following statements about Lokpal and Choose the **incorrect** option.

(1) Shri. Pinaki Chandra Ghoshe is the first chairman of Lokpal.

(2) Recently in January 2021 a Logo and Motto/Slogan was selected through a open competition drive.

(3) Logo Comprises a Ashok Chakra, three human figures, and a shape of book.

(4) Meaning of the Motto/Slogan is - 'Do not be greedy of anyone's wealth'.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

101. बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सर्व प्रकारच्या सर्वसाधारण सभांसाठी गणपूर्ती संख्या ही एकूण सदस्यसंख्येच्या_____ एवढी असते.

(1) $\frac{1}{10}$ (2) $\frac{1}{3}$ (3) $\frac{1}{4}$ (4) $\frac{1}{5}$

The Quorum for all types of general meeting of Brihanmumbai Municipal Corporation (BMC) is _____ of the total number of members.

(1) $\frac{1}{10}$ (2) $\frac{1}{3}$ (3) $\frac{1}{4}$ (4) $\frac{1}{5}$

---

102. बलवंतराय मेहता समितीच्या शिफारशीमध्ये खालीलपैकी कोणत्या बाबींचा समावेश होता ?

(a) पंचायत राज्याला घटनात्मक दर्जा.
(b) जिल्हाधिकारी हा जिल्हा परिषदेचा अध्यक्ष असावा.
(c) पंचायत समिती आणि जिल्हा परिषदेच्या सदस्यांची निवड थेट जनतेकडून व्हावी.
(d) जिल्हा परिषद ही कार्यकारी संस्था असावी.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) (a) आणि (d) (4) (b) आणि (c)

The recommendations of Balwant Rai Mehta Committee includes _____.

(a) Constitutional status for Panchayat Raj.
(b) The District Collector should be the Chairman of the Zilla Parishad.
(c) Members of Panchayat Samiti and Zilla Parishad should be elected directly.
(d) Zilla Parishad to be the executive body.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) (a) and (d) (4) (b) and (c)

---

103. जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) एकाहून अधिक उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी जेथे असतील त्याबाबतीत जिल्हा परिषद अध्यक्षाकडून नामनिर्देशित करण्यांत आलेला त्यांच्यापैकी एक अधिकारी हा जि.प.चा पदसिद्ध सचिव असतो.
(2) जि.प. सदस्यांचा पदावधी हा निवडून आल्याच्या तारखेपासून पाच वर्षाचा असेल.
(3) मुदतपूर्व विसर्जित जिल्हा परिषद जोपर्यंत चालू राहिली असती तो उर्वरित कालावधी एक वर्षापेक्षा कमी असेल त्या बाबतीत अशा कालावधीसाठी निवडणूक घेण्याची गरज असणार नाही.
(4) वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements about Zilla Parishad is **correct** ?

(1) Where more than one Deputy Chief Executive Officer have been appointed such one of them as may be nominated by the President shall be ex-officio secretary of Z.P.
(2) The term of office of councillors of Z.P. shall be five years to commence from the date of election.
(3) Where the remainder of the period for which the dissolved Z.P. would have continued is less than one year, it shall not be necessary to hold any election.
(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

104. महाविदर्भाचे नवीन राज्य स्थापन करावे अशी कोणत्या आयोगाने/समितीने शिफारस केली होती ?

(1) संयुक्त महाराष्ट्र परिषद (2) राज्य पूनर्रचना आयोग

(3) दार आयोग (4) जे.व्ही.पी. समिती

Which commission/committee recommended for the establishment of a new state of Mahavidhrbha ?

(1) Sanyukta Maharashtra Parishad (2) State Reorganization Commission

(3) Dar Commission (4) J.V.P. Committee

---

105. 'सचिवालयाचा दर्जा हा केव्हाही संचालनालयाच्या दर्जापेक्षा वरिष्ठ असलाच पाहिजे' असे मत कोणत्या समितीने व्यक्त केले आहे ?

(1) सर रौलँड समिती (2) डी.जी. कर्वे समिती

(3) ए.डी. गोरवाला समिती (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which committee has expressed the opinion that 'the Status of secretariat should be superior to the Directorate' ?

(1) Sir Roland Committee (2) D.G. Karve Committee

(3) A.D. Gorwala Committee (4) None of the above

---

106. घटक राज्याच्या मुख्य सचिवाची भूमिका आणि कार्याबाबत खालीलपैकी कोणते विधान/ने **चुकीचे** आहे/त ?

(a) तो राज्य मंत्रिमंडळाचा सचिव म्हणून कार्य करतो.

(b) तो राज्यपालांचा मुख्य सल्लागार म्हणून कार्य करतो.

(c) तो राज्य प्रशासनाचा प्रमुख समन्वयक म्हणून कार्य करतो.

(d) तो 'अवशिष्ट वारस' (Residual legatee) म्हणून कार्य करतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) (b)

(3) (d) (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements regarding role and functions of the chief secretary of the state is/are **not correct** ?

(a) He acts as a secretary to the State cabinet

(b) He acts as the chief advisor to the Governor

(c) He acts as the chief-coordinator of State Administration

(d) He acts as the 'residual legatee'

Answer Options :

(1) (a) and (c) (2) (b)

(3) (d) (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

107. महानगरपालीकेमध्ये नामनिर्देशित सदस्यांची जास्तीत जास्त संख्या किती असते ?
(1) तीन (2) पाच (3) सात (4) नऊ
What is the maximum number of Nominated members in the Municipal Corporation ?
(1) Three (2) Five (3) Seven (4) Nine

---

108. महालेखा नियंत्रक (CGA) _____ आहे.
(a) केंद्र सरकारला लेखा विषयक मुख्य सल्लागार.
(b) तांत्रिकदृष्ट्या योग्य अशा व्यवस्थापन लेखा प्रणालीची स्थापना आणि व्यवस्थापन करण्यासाठी जबाबदार.
(c) सरकारी नियंत्रण आणि अंतर्गत ऑडिटसाठी जबाबदार.
पर्यायी उत्तरे :
(1) विधाने (a) आणि (b) बरोबर, (c) चुकीचे आहे.
(2) विधाने (b) आणि (c) बरोबर, (a) चुकीचे आहे.
(3) विधाने (a) आणि (c) बरोबर, (b) चुकीचे आहे.
(4) सर्व विधाने बरोबर आहेत.
Controller General of Accounts (CGA) is :
(a) The principal advisor on Accounting matters to the Union Government.
(b) Responsible for establishing and managing a technically Sound Management Accounting system.
(c) Responsible for exchequer control and internal audits.
Answer Options :
(1) Statements (a) and (b) are correct, (c) is false.
(2) Statements (b) and (c) are correct, (a) is false.
(3) Statements (a) and (c) are correct, (b) is false.
(4) All statements are correct.

---

109. **योग्य** विधान/ने निवडा :
(a) जिल्हा ग्रामीण विकास अधिकरण (DRDA) हे 73 व्या आणि 74 व्या घटनादुरुस्ती मधील एकमेव दुवा आहे.
(b) पंचायत समितीच्या दोन सभांमध्ये एक महिन्यापेक्षा जास्त कालावधी नसावा.
(c) ल.ना. बोंगिरवार समितीच्या मते न्यायपंचायत पूर्णपणे रद्द करण्यात यावी.
पर्यायी उत्तरे :
(1) (a), (b) आणि (c) (2) फक्त (c) (3) फक्त (b) (4) (b) आणि (c)
Choose the **correct** statement/s :
(a) District Rural Development Agency (DRDA) is the only link between the 73rd and 74th Constitutional Amendments.
(b) There should not be more than one month gap between two meetings of the Panchayat Samitis.
(c) Nyay Panchayat should be completely abolished according to L.N. Bongirwar Committee.
Answer Options :
(1) (a), (b) and (c) (2) Only (c) (3) Only (b) (4) (b) and (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

110. राज्याच्या महाधिवक्त्याच्या नियुक्ती संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश म्हणून नियुक्त होण्यासाठी जी अर्हता आवश्यक असते ती अर्हता त्याच्याजवळ असणे आवश्यक असते.

(b) न्यायिक पदावर त्याने दहा वर्षे काम केले असले पाहिजे. **किंवा**

(c) उच्च न्यायालयात त्याने दहा वर्षे वकिली केली असली पाहिजे. **किंवा**

(d) राज्यपालांच्या मते तो निष्णात/अग्रगण्य कायदेपंडीत असला पहिजे.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b), (c) फक्त (2) (b), (c), (d) फक्त

(3) (a), (b), (c), (d) (4) (a), (b), (d) फक्त

Consider the following statements about the appointment of Advocate General of the State :

(a) He must be a person who is qualified to be appointed a judge of a high court.

(b) He must have held a judicial office for ten years. **OR**

(c) He should have been an advocate of a high court for ten years. **OR**

(d) He should be a distinguished jurist in the opinion of the Governor.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a), (b), (c) only (2) (b), (c), (d) only

(3) (a), (b), (c), (d) (4) (a), (b), (d) only

---

111. अनुच्छेद 205 मध्ये कोणत्या बाबीची तरतूद नाही ?

(1) पुरक अनुदान (2) अतिरिक्त अनुदान

(3) अधिकचे अनुदान (4) अपवादात्मक अनुदान

Article 205 does not mention about :

(1) Supplimentary Grant (2) Additional Grant

(3) Excess Grant (4) Exceptional Grant

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

112. खालील विधाने विचारात घ्या : (महालेखापरिक्षक-कॅग)

(a) भारतीय लोकशाही प्रणालीचा एकमेव मोठा आधार म्हणजे महालेखापरिक्षक होय.

(b) कॅग सार्वजनिक कोषाचा संरक्षक असतो.

(c) कॅग राज्य व केंद्र स्तरावर देशाच्या पूर्ण वित्तीय प्रणालीचे नियंत्रण करतो.

(d) कॅग संसदेचा प्रतिनिधी असतो.

(e) कॅग फक्त संसदेला उत्तरदायी असतो.

(f) प्राप्ती लेखापरिक्षणाच्या तुलनेत कॅगला खर्चाच्या लेखा परिक्षणात जास्त स्वातंत्र्य असते.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **चुकीचे** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (f)

(3) (a) आणि (f) (4) (a), (e), (f)

Consider the following statements : (Comptroller and Auditor General - CAG)

(a) CAG is the only bulwark of democratic system of government of India.

(b) CAG is the guardian of public purse.

(c) CAG controls the entire financial system of the country at both Central and State level.

(d) CAG is an agent of Parliament.

(e) CAG is responsible only to the Parliament.

(f) CAG has more freedom with regard to audit of expenditure than with regard to audit of receipt.

Which of the above is/are **incorrect** ?

(1) Only (a) (2) Only (f)

(3) (a) and (f) (4) (a), (e), (f)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

113. 'पंचायत समिती' बाबत खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) जर कोणत्याही कारणामुळे सभापती आणि उपसभापती दोघांचीही अधिकारपदे एकाच वेळी रिकामी झाल्यास गट विकास अधिकाऱ्याकडून चिठ्ठ्या टाकून विषय समितीच्या प्रमुखाची पंचायत समितीच्या सभापती म्हणून निवड केली जाते.

(2) पंचायत समितीच्या सभापतीस अथवा उपसभापतीस वर्षातून एकूण तीस दिवस परवानगी शिवाय गैरहजर राहता येते.

(3) प्रत्येक पंचायत समितीमध्ये पंधरा किंवा गटातील ग्रामपंचायतीच्या एकूण संख्येच्या एक-पंचमांश यापैकी जी संख्या अधिक होईल तेवढ्या संख्येतील सरपंचाची मिळून झालेली 'सरपंचांची समिती' नेमता येईल.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statements about 'Panchayat Samiti' is **false** ?

(1) If for any reason the offices of the Chairman and Deputy chairman become vacant simultaneously, the chairman of subject committee chosen by lot drawn by the Block Development Officer as a chairman of Panchayat Samiti.

(2) The Chairman or Deputy Chairman of a Panchayat Samiti may remain absent for thirty days in a year without permission.

(3) Every Panchayat Samiti shall appoint a committee consisting of either fifteen Sarpanchas or of one-fifth of the total number of Grampanchayats in the block, whichever is more to be known as the 'Committee of Sarpanchas'.

(4) None of the above

---

114. भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमानुसार राज्यपाल आणि मंत्री परिषद यांच्यामधील संदेश वहनाचे मुख्य माध्यम राज्याचे मुख्यमंत्री आहेत ?

(1) 167 (2) 168 (3) 169 (4) 170

According to which article of Indian Constitution, the Chief Minister of state is the principal channel of communication between the Governor and the Council of Ministers ?

(1) 167 (2) 168 (3) 169 (4) 170

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

115. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) छावणी कायदा - 2006 ने आधीचा छावणी कायदा-1924 रद्द करण्यांत आला.

(b) छावण्यांचे दोन वर्ग पडतात.

(c) छावणी क्षेत्र पालिका वर्ग - I मध्ये आठ निर्वाचित सदस्य, तीन पद्‌सिद्ध सदस्य, तीन नामनिर्देशित लष्करी सदस्य, जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांचा (DM) एक प्रतिनिधी आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचा समावेश होतो.

(d) सध्या (2020) भारतात 68 छावणी क्षेत्र पालिका असून कानपूर छावणी ही भारतातील सर्वात मोठी छावणी आहे.

वरीलपकैी कोणती विधाने **बिनचूक** आहेत ?

(1) (a) आणि (c) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) The Cantonment Act of 2006 has repealed the Cantonments Act of 1924.

(b) The Cantonments are divided into two categories.

(c) A Cantonment Board Category-I consists of eight elected members, three ex-officio members, three nominated military members and one representative of the District Magistrate and Chief Executive Officer.

(d) At present (2020), there are 68 Cantonment boards in India and Kanpur Cantonment Board is the largest Cantonment in India.

Which of the statements given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (c) (2) (a), (c) and (d)

(3) (a), (b) and (d) (4) All above

---

116. भारतीय राज्यघटनेच्या अकराव्या अनुसूचिमध्ये खालीलपैकी कोणत्या विषयांचा **समावेश होतो** ?

(a) कृषि विस्तार (b) अन्न प्रक्रिया उद्योग

(c) ग्रामीण जलमार्ग (d) विजेचे वितरण

(e) तंत्र शिक्षण व व्यवसाय शिक्षण

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b) आणि (c) (2) फक्त (b), (c) आणि (d)

(3) फक्त (a), (b), (d), (e) (4) (a), (b), (c), (d) आणि (e)

Which of the following subjects are included in 11th Schedule of Indian Constitution ?

(a) Agricultural Extension (b) Food Processing Industries

(c) Rural Waterways (d) Distribution of Electricity

(e) Technical Training and Vocational education

Answer Options :

(1) Only (a), (b) and (c) (2) Only (b), (c) and (d)

(3) Only (a), (b), (d), (e) (4) (a), (b), (c), (d) and (e)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

117. 73 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम-1992, ज्याचा उद्देश पंचायत राज्यास उत्तेजन देणे आहे, त्याने खालीलपैकी कोणत्या बाबी दिल्या आहेत ?

(a) जिल्हा नियोजन समित्यांचे गठण.

(b) राज्यघटनेच्या अनुच्छेद-40 ला व्यावहारिक आकार दिला.

(c) प्रतिनिधीक लोकशाहीचे रूपान्तर सहभागी लोकशाहीमध्ये केले.

(d) सर्व स्तरांवरील अध्यक्षांची प्रत्यक्ष निवड.

वरीलपैकी **बरोबर** कोणते ?

(1) (a), (b), (c) (2) (b) आणि (c)

(3) (c) आणि (d) (4) (a), (b) आणि (d)

The 73rd Constitutional Amendment Act 1992 which aims at promoting the Panchayat Raj, provides for which of the following ?

(a) Constitution of District Planning Committees

(b) Gives a practical shape to Article-40 of the Constitution.

(c) Transfers the representative democracy into participatory democracy.

(d) Direct elections of chairpersons at all levels.

Which are the **correct** codes ?

(1) (a), (b), (c) (2) (b) and (c)

(3) (c) and (d) (4) (a), (b) and (d)

---

118. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, 1961 नुसार जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष व उपाध्यक्ष यांची निवड करणाऱ्या प्रथम सर्वसाधारण सभेचे अध्यक्ष कोण असतात ?

(1) आयुक्त (2) मुख्य कार्यकारी अधिकारी

(3) विभागीय आयुक्त (4) जिल्हाधिकारी अथवा त्याचा प्रतिनिधी

Who presides the meeting to elect the Zilla Parishad President and Vice President in first general meeting according to Maharashtra Zilla Parishad and Panchayat Samiti Act 1961 ?

(1) Commissioner (2) Chief Executive Officer

(3) Divisional Commissioner (4) Collector or his nominee

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

119. अग्रक्रम तालिकानुसार खालील पदाधिकाऱ्यांचा योग्य क्रम निवडा :

(a) राज्यपाल (संबंधित राज्याच्या बाहेर)

(b) मुख्यमंत्री (त्याच्या संबंधित राज्यात)

(c) नायब राज्यपाल (संबंधित केंद्रशासित प्रदेशात)

(d) केंद्रशासित प्रदेशाचे मुख्यमंत्री (त्याच्या केंद्रशासित प्रदेशात)

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (b), (a), (c), (d)

(3) (b), (c), (a), (d) (4) (b), (c), (d), (a)

Consider the following functionaries and arrange the correct sequence as per order of precedence.

(a) Governor of states (Outside their respective state)

(b) Chief Minister of states (Within their respective state)

(c) Lieutenant Governors (Within their respective Union Territories)

(d) Chief Ministers of Union Territories (Within their respective Territories)

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (b), (a), (c), (d)

(3) (b), (c), (a), (d) (4) (b), (c), (d), (a)

---

120. विभागीय स्थायी समित्या ह्या :

(a) एकूण 24 असून त्यापैकी आठ राज्यसभे अंतर्गत कार्य करतात.

(b) लोकसभेच्या नियम समितीच्या शिफारशींनुसार स्थापन झाल्या.

(c) सदस्यसंख्या 30 असून त्यांची निवड लोकसभेच्या व राज्यसभेच्या सदस्यातून केली जाते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) सत्य (2) (a) आणि (b) सत्य

(3) (a), (b) आणि (c) सत्य (4) सर्व असत्य

Departmental Standing Committees are _____.

(a) 24 in number, out of these 8 work under Rajya Sabha.

(b) Set-up on the recommendation of the rule committee of Lok Sabha.

(c) Consists of 30 members elected from Lok Sabha and Rajya Sabha members.

Answer Options :

(1) Only (a) is true (2) (a) and (b) are true

(3) (a), (b) and (c) are true (4) All are false

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

121. पर्यावरण संरक्षण अधिनियम 1986 मधील 'सार्वजनिक विश्वस्त/विश्वासाचा सिद्धांत' खालीलपैकी कोणत्या तत्वावर अवलंबून आहे ?

(1) पर्यावरणाच्या बाबतीत शिक्षण.

(2) संसाधनाच्या वापराची पद्धत.

(3) हरितगृह परिणाम.

(4) हवा, पाणी आणि जंगले ही संसाधने जनतेसाठी महत्वाची आहेत, ज्यांची खाजगी मालकी नसावी.

Doctrine of 'Public Trust' included in the Environment Protection Act, 1986 rest on which of the following Principle ?

(1) Education in Environment matters.

(2) Pattern of Consumption of Resources.

(3) 'Green House' Effect.

(4) Resources like air, water and forests have great importance to the people which should not be permitted to use for Private ownership.

---

122. प्रशासनिक कायद्याच्या 'रेड लाईट' सिध्दान्ताप्रमाणे प्रशासनिक कायद्याचा मुख्य उद्देश :

(a) शासनाच्या ऊर्जेला (शक्ती) नियंत्रित ठेवणे

(b) व्यक्तीच्या हक्कांचे रक्षण करणे

(c) न्यायीक नियंत्रण

(d) वरीलपैकी काहीही नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) व (b) (2) (b) व (c) (3) (a), (b) व (c) (4) (d)

According to 'Red Light' theory of Administrative Law, the primary object of Administrative law is :

(a) To control governmental power

(b) To protect private rights

(c) Judicial control

(d) None of the above

Answer Options :

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a), (b) and (c) (4) (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

123. भ्रष्टाचार प्रतिबंध अधिनियम 1988 च्या कलम 17 प्रमाणे, मुंबई व कलकत्ता या महानगरामध्ये अन्वेषण करण्यास प्राधिकृत व्यक्ती _____ यांच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा असलेली नसावी.

(1) सहाय्यक पोलीस आयुक्त (2) पोलीस उपअधिक्षक

(3) पोलीस निरीक्षक (4) पोलीस कान्स्टेबल

As per Sec. 17 of Prevention of Corruption Act 1988 persons authorised to investigate the cases under this Act in the metropolitan areas of Bombay, Calcutta should not be below the rank of _____.

(1) Assistant Commissioner of Police (2) Deputy Superintendent of Police

(3) Inspector of Police (4) Police Constable

---

124. माहिती तंत्रज्ञान अधिनियम 2000 अंतर्गत "परवाना" म्हणजे यास दिलेला परवाना होय :

(1) प्रमाणित करणारे प्राधिकरण (2) सायबर कॅफे

(3) नेट वापरणारे (4) नियामक प्राधिकरण

Under Information Technology Act 2000, "Licence" means licence granted to :

(1) Certifying Authority (2) Cyber Cafe

(3) Net User (4) Regulating Authority

---

125. भारतीय संविधानातील कोणते कलम "समान न्याय व मोफत कायदेशीर मदत" याबाबत तरतूद करते ?

(a) कलम 37 (b) कलम 35 (c) कलम 41 (d) कमल 42

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) आणि (b) बरोबर (2) केवळ (c) आणि (d) बरोबर

(3) केवळ (a) बरोबर (4) वरीलपैकी एकही बरोबर नाही

Which Article of the Constitution of India Provides for "equal justice and free legal aid" ?

(a) Article 37 (b) Article 35 (c) Article 41 (d) Article 42

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) correct (2) Only (c) and (d) correct

(3) Only (a) correct (4) None of the above correct

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

126. पुढील विधानांचे अवलोकन करा.

(a) 'नागरी हक्क' म्हणजे घटनेच्या अनुच्छेद 17 नुसार अस्पृश्यता निर्मूलनामुळे एखाद्या व्यक्तीला मिळालेला कोणताही हक्क.

(b) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, 1955 अंतर्गत 'दुकान' या व्याख्येत 'लाँड्री' चा समावेश होतो.

(c) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, 1955 अंतर्गत 'हॉटेल' या व्याख्येत 'कॉफी हाऊस' चा समावेश नाही.

(d) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, 1955 नुसार कलम 8 अंतर्गत, कोणत्याही व्यक्तींना अस्पृश्यतेच्या आधारावर रुग्णालयात दाखल करण्यास नकार दिल्याबद्दल शिक्षेची तरतूद आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a), (b) आणि (c) बरोबर (2) केवळ (a) आणि (b) बरोबर

(3) केवळ (c) आणि (d) बरोबर (4) वरीलपैकी सर्व बरोबर

Consider the following statements :

(a) Civil rights means any right accruing to a person by reason of the abolition of untouchability by Article 17 of Constitution.

(b) Under the Protection of Civil Rights Act, 1955 the definition of 'shop' includes a laundry.

(c) Under the Protection of Civil Rights Act, 1955 the definition of 'hotel' excludes 'Coffee house'.

(d) Under the Protection of Civil Rights Act, 1955, Section 8 provides for punishment for refusing to admit any person to hospitals on the grounds of untouchability.

Answer Options :

(1) Only (a), (b) and (c) correct (2) Only (a) and (b) correct

(3) Only (c) and (d) correct (4) Above all are correct

---

127. खालील विधानांची वैधता पडताळा.

भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम 1988, या अधिनियमाखालील शिक्षापात्र अपराधाचा आरोप करण्यात आलेली कोणतीही व्यक्ती, तिने स्वत: विनंती केल्या खेरिज तिला साक्षीदार म्हणून बोलाविले जाणार नाही.

(1) सत्य (2) असत्य

(3) कधी कधी सत्य (4) परिस्थीतीवर अवलंबून असते

Examine the validity of following statement.

Any person charged with an offence under Prevention of Corruption Act 1988, shall not be called as a witness except at his own request.

(1) True (2) False

(3) Sometimes True (4) Depends on the Circumstances

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

128. पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 चे उद्देश _____.

(a) 1972 च्या संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या परिषदेत घेतलेल्या निर्णयांची अंमलबजावणी करणे.

(b) विद्यमान कायद्याअंतर्गत विविध नियामक संस्थांच्या क्रियाकलापांसोबत समन्वय साधने.

(c) मानवी पर्यावरण, सुरक्षा आणि आरोग्य धोक्यात आणणाऱ्यांना दंडनीय शिक्षेची तरतूद करणे.

(d) पर्यावरण संरक्षणावरील सर्वसामान्य कायदा तयार करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) बरोबर आहे (2) केवळ (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(3) केवळ (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत (4) वरीलपैकी सर्व बरोबर आहेत

The objectives of the Environmental Protection Act, 1986 are _____.

(a) to implement the decisions made at the UN conference 1972.

(b) to co-ordinate activities of the various regulatory agencies under the existing laws.

(c) to provide for deterrent punishment to those who endanger human environment, safety and health.

(d) to enact general law on environment protection.

Answer Options :

(1) Only (a) is correct (2) Only (a) and (b) are correct

(3) Only (a), (b) and (c) are correct (4) All the above are correct

---

129. राज्य मानवाधिकार आयोगाचे अध्यक्ष जे _____ राहीले आहेत, ते असतील.

(1) उच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती

(2) पोलीस आयुक्त

(3) पोलीस उपअधिक्षक

(4) जिल्हा न्यायाधीश

A Chairperson of the State Human Rights Commission shall be who has been a _____.

(1) Chief Justice of a High Court

(2) Police Commissioner

(3) Deputy Superintendent of Police

(4) District Judge

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

130. माहिती व तंत्रज्ञान अधिनियम 2000 प्रमाणे जो कोणी जाणीवपूर्वक इलेक्ट्रॉनीक स्वाक्षरी प्रमाणपत्र निर्माण करेल, प्रसिद्ध करेल किंवा कोणत्याही फसवणूकीच्या अथवा अवैध कामाकरिता उपलब्ध करून देईल, तर त्याला _____ या प्रमाणे कारावास किंवा दंडाची शिक्षा होईल.

(1) दोन वर्षे किंवा ₹ 1,00,000 (₹ एक लाख) पर्यंत दंड

(2) एक वर्षे किंवा ₹ 25,000 (₹ पंचवीस हजार) पर्यंत दंड

(3) 6 महिने किंवा ₹ 25,000 (₹ पंचवीस हजार) पर्यंत दंड

(4) 3 महिने किंवा ₹ 10,000 (₹ दहा हजार) पर्यंत दंड

As per Information and Technology Act 2000, whoever knowingly creates, publishes or otherwise makes available electronic signature certificate for any fraudulent or unlawful purpose shall be punished with imprisonment or fine which may extend to _____.

(1) Two years or with fine which may extend to ₹ 1,00,000 (₹ One lakh)

(2) One year or with fine which may extend to ₹ 25,000 (₹ Twenty five thousand)

(3) 6 months or with fine which may extend to ₹ 25,000 (₹ Twenty five thousand)

(4) 3 months or with fine which may extend to ₹ 10,000 (₹ Ten thousand)

---

131. 'रूल ऑफ लॉ' (कायद्याचे राज्य) या संकल्पनेस 'सामाजिक करार' म्हणून _____ यांनी संबोधले.

(1) उपेंद्र बक्षी (2) जॉन रॉल्स

(3) गेलहॉर्न आणि बायसी (4) लॉक आणि रूसो

The concept 'Rule of Law' is called as 'Social Contract' by _____.

(1) Upendra Baxi (2) John Rawls

(3) Gellhorn and Byse (4) Locke and Rousseau

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

132. अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिंबधक) अधिनियम, 1989 अंतर्गत विशेष न्यायालय स्थापन करणे आवश्यक आहे _____.

(a) राज्य सरकारद्वारे उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधिशाच्या संमतीने.

(b) केंद्र सरकारद्वारे सर्वोच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधिशाच्या संमतीने.

(c) केंद्र सरकारद्वारे राष्ट्रपतींच्या संमतीने.

(d) राज्य सरकारद्वारे राज्यपालांच्या संमतीने.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) बरोबर आहे (2) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत

(3) केवळ (c) बरोबर आहे (4) (c) आणि (d) दोन्ही बरोबर आहेत

Under Schedule Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, the special court is to be established _____.

(a) by the State Government, with the concurrence of the Chief Justice of the High Court.

(b) by the Central Government, with the concurrence of the Chief Justice of the Supreme Court.

(c) by the Central Government with the concurrence of the President.

(d) by the State Government with the concurrence of the Governor.

Answer Options :

(1) Only (a) is correct (2) Both (a) and (b) are correct

(3) Only (c) is correct (4) Both (c) and (d) are correct

---

133. पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे देखभाल व कल्याण अधिनियम, 2007 मध्ये सुधारणा करण्याकरीता खालीलपैकी कोणते विधेयक सादर करण्यात आले ?

(1) पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे देखभाल व कल्याण (सुधारणा) विधेयक, 2019.

(2) पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे देखभाल व कल्याण (सुधारणा) विधेयक, 2020.

(3) पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे देखभाल व कल्याण (सुधारणा) विधेयक, 2018.

(4) पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे देखभाल व कल्याण (सुधारणा) विधेयक, 2017.

Which of the following Bill was introduced to amend the Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act, 2007 ?

(1) The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens (Amendment) Bill, 2019.

(2) The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens (Amendment) Bill, 2020.

(3) The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens (Amendment) Bill, 2018.

(4) The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens (Amendment) Bill, 2017.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

134. माता-पिता व ज्येष्ठ नागरिक यांचा निर्वाह व कल्याण अधिनियम 2007 प्रमाणे 'मुले' या संज्ञेत _____ याचा समावेश नाही.

(1) मुलगी (2) नातु (3) नात (4) अज्ञान

As per the Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act 2007 'Children' does not include _____.

(1) Daughter (2) Grand Son (3) Grand Daughter (4) Minor

---

135. घरगुती हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण कायदा, 2005 अंतर्गत 'सेवा प्रदाता' यांची नियुक्ती _____ कलमान्वये केली जाते.

(1) कलम 9 (2) कलम 10

(3) कलम 11 (4) वरीलपैकी एकही नाही

The 'Service Provider' under the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005 is appointed under _____.

(1) Section 9 (2) Section 10

(3) Section 11 (4) None of the above

---

136. पर्यावरणाचे संरक्षण आणि विकास करण्याबाबतचे कर्तव्य भारतीय नागरिकांवर संविधानाच्या _____ घटनादुरुस्तीद्वारे _____ या वर्षी लादण्यात आले.

(1) 42वी, 1976 (2) 44वी, 1978 (3) 46वी, 1982 (4) 51वी, 1984

Duty to protect and improve the natural environment was imposed upon the citizens of India by _____ amendment Act, in the year _____.

(1) 42nd, 1976 (2) 44th, 1978 (3) 46th, 1982 (4) 51st, 1984

---

137. मानव अधिकार संरक्षण अधिनियम हा कायदा _____ या वर्षात लागू करण्यात आला.

(1) 1973 (2) 1983 (3) 1993 (4) 2003

Protection of Human Rights Act was enacted in the Year _____.

(1) 1973 (2) 1983 (3) 1993 (4) 2003

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

138. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता 1966 अन्वये 'निस्तर पत्रकात' _____ या माहितीचा समावेश होतो.

(1) गावातील न व्यापलेल्या/रिक्त जमिनीचे व्यवस्थापन

(2) गावातील व्यापलेल्या जमिनीची माहिती

(3) गावातील एकूण जनगणना

(4) फेरफार नोंदणी

According to Maharashtra Land Revenue Code 1966 'Nistar Patrak' includes the information of _____.

(1) Management of all unoccupied land in a village.

(2) Information of occupied land in village.

(3) Total census of village.

(4) Mutation Entry.

---

139. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहीता, 1966 अंतर्गत भूमी अभिलेख म्हणजे _____.

(a) अंतिम नगररचना योजनेच्या नकाशे व योजनांची प्रत

(b) जमीन व मूल्यांकन नोंदवही

(c) सर्व्हेक्षणाच्या नोंदी

(d) उत्परिवर्तन नोंदवही

वरीलपैकी **योग्य** पर्याय निवडा :

(1) केवळ (a) आणि (b) (2) केवळ (a), (c) आणि (d)

(3) केवळ (a) आणि (d) (4) वरील सर्व बरोबर आहेत

Under Maharashtra Land Revenue Code, 1966. Land record means _____.

(a) Copy of Maps and plans of a final town planning scheme

(b) Land and assessment register

(c) Survey record

(d) Mutation register

Choose the **correct** option :

(1) Only (a) and (b) (2) Only (a), (c) and (d)

(3) Only (a) and (d) (4) All are correct

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

140. भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम, 1988 मधील कलम 5 पुढीलपैकी संबंधित आहे _____.

(a) सार्वजनिक कर्तव्य

(b) लोकसेवक

(c) प्रक्रीया आणि विशेष न्यायाधिशांचे अधिकार

(d) विशेष न्यायाधिश नेमण्याचे अधिकार

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) आणि (b) बरोबर (2) केवळ (c) आणि (d) बरोबर

(3) केवळ (d) बरोबर (4) केवळ (c) बरोबर

Section 5 of the Prevention of Corruption Act, 1988 relates to _____.

(a) Public duty

(b) Public servant

(c) Procedure and powers of Special Judge

(d) Power to appoint Special Judges

Answer Options :

(1) Only (a) and (b) correct (2) Only (c) and (d) correct

(3) Only (d) correct (4) Only (c) correct

---

141. खालील विधानांचे अवलोकन करा :

माहिती अधिकार अधिनियम 2005 नुसार.

विधान 1 : एखाद्या विशिष्ट सरकारी कर्मचाऱ्याने नियुक्तीसाठी केलेल्या अर्जाची प्रत नागरिक माहिती अधिकार कायद्यांतर्गत मागू शकतो.

विधान 2 : अशा विनंतीस या कारणास्तव नकार दिला जाऊ शकत नाही की यामध्ये काही वैयक्तिक गोष्टी आहेत ज्या उघड करणे आवश्यक ठरत नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) दोन्ही **विधाने** चूक आहेत.

(2) दोन्ही **विधाने** बरोबर आहेत.

(3) **विधान 1** बरोबर आहे परंतु **विधान 2** हे त्याचे उत्तर नव्हे.

(4) **विधान 1** चूक आहे परंतु **विधान 2** बरोबर आहे.

Consider following statements.

Under Right to Information Act 2005,

Statement 1 : The citizen can ask for a copy of the application for appointment made by a certain Government Servant.

Statement 2 : Such request can't be denied on the ground that it contains some personal matters not required to be disclosed.

Answer Options :

(1) Both the **statements** are incorrect.

(2) Both the **statements** are correct.

(3) **Statement 1** is correct but **statement 2** is not the answer to it.

(4) **Statement 1** is incorrect but the **statement 2** is correct.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

142. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 अंतर्गत कलम 262 नुसार जमीन महसूलासाठी मूल्यांकन निश्चित करणे व आकारण्याचे अधिकार _____ यांना आहेत.

(a) जिल्हाधिकारी (b) तहसिलदार

(c) दिवाणी न्यायाधिश (d) वरीलपैकी कुणीही नाही

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) बरोबर (2) केवळ (b) बरोबर

(3) केवळ (c) बरोबर (4) केवळ (d) बरोबर

As per Section 262 of the MLR code, 1966 _____ has the power to fix and levy assessment for land revenue.

(a) The Collector (b) The Tahsildar

(c) Civil Judge (d) None of the above

Answer Options :

(1) Only (a) is correct (2) Only (b) is correct

(3) Only (c) is correct (4) Only (d) is correct

---

143. (a) जेव्हा अधिनियमित कायद्यानुसार प्रतिनिधीस अधिसूचना देण्यात आलेल्या अधिकाराच्या कार्यपद्धतीच्या मर्यादेपेक्षा जास्त कार्य केले जाते, तेव्हा त्यास 'मूलभूत अवैधता' म्हटले जाते.

(b) जेव्हा पालक कायद्यात मर्यादा स्पष्टपणे परिभाषित केल्या जातात तेव्हा त्यास सकारात्मक प्रत्यायुक्तता म्हणतात.

(c) निकालाच्या बाबतीत प्रशासनाने नैसर्गिक न्यायाच्या तत्त्वांचे पालन करणे आवश्यक नाही.

(d) विधीमंडळाने दिलेल्या अधिकाराखाली कार्यकारी मंडळाने बनवलेल्या कायद्यास प्रत्यायुक्त कायदा म्हणतात.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a) आणि (b) (2) केवळ (b) आणि (c)

(3) केवळ (a), (b) आणि (d) (4) वरीलपैकी सर्व

(a) When a sub-ordinate legislation goes beyond the scope of authority conferred on the delegate to enact, it is known as Substantive Ultra Vires.

(b) Where the limits are clearly defined in the Parent Act, it is called Positive delegation.

(c) In case of adjudication, the administration is not required to follow principles of natural justice.

(d) The law made by the executive under the powers delegated to it by the legislature, is called delegated legislation.

Which is/are the **correct** statement/s from above ?

(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c)

(3) Only (a), (b) and (d) (4) All the above

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

144. विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम 1987 च्या कलम _____ प्रमाणे महिला व बालक हे विधी सेवा घेण्यास पात्र आहेत.

(1) 11 - A (2) 12 - C

(3) 14 (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Under Legal Services Authorities Act 1987 Women and Children are entitled to Legal Services under Section _____.

(1) 11 - A (2) 12 - C

(3) 14 (4) None of the above

---

145. प्रशासनीक कायद्या अंतर्गत खालीलपैकी कोणते विधान **सत्य** आहे ?

(1) अर्ध न्यायिक संस्थेने कधीही नैसर्गिक न्यायाच्या तत्वाचे पालन करू नये.

(2) अर्ध न्यायिक संस्थेने कधी कधी नैसर्गिक न्यायाच्या तत्वाचे पालन करावे.

(3) अर्ध न्यायिक संस्थेने नैसर्गिक न्यायाच्या तत्वाचे पालन करावेच.

(4) वरीलपैकी कोणतेही विधान सत्य नाही.

As per Administrative Law which of the following statement is **correct** ?

(1) Quasi Judicial body shall never follow principles of Natural Justice

(2) Quasi Judicial body may sometimes follow principles of Natural Justice

(3) Quasi Judicial body must follow principles of Natural Justice

(4) None of the above are correct

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

146. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चूक** आहे/आहेत ?

(a) श्री. एस.बी. गिरी यांनी केंद्रीय दक्षता आयोग कायद्याचा मसुदा तयार केला.

(b) न्यायमूर्ती जीवन रेड्डी यांच्या अध्यक्षतेखालील कायदा आयोगाने केंद्रीय दक्षता आयोग कायद्याचा मसुदा तयार केला.

(c) केंद्रीय दक्षता आयोगाच्या अतिरिक्त आयुक्तांच्या सेवेची मुदत सहा वर्षे आहे.

(d) चौकशीसाठी हाती घेतलेल्या प्रकरणांचा अहवाल सीबीआय केंद्रीय दक्षता आयोगाकडे देते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (b) आणि (d) (2) केवळ (a) आणि (c)

(3) केवळ (c) (4) सर्व विधाने चूक आहेत

Which of the following Statement/s is/are **incorrect** ?

(a) Mr. S.B. Giri prepared the draft of Central Vigilence Commission Act.

(b) The Law Commission headed by Justice Jeevan Reddy prepared the draft of Central Vigilence Commission Act.

(c) The term of Service of additional Commissioner of Central Vigilence Commission is Six Years.

(d) The CBI shall report to the CVC about cases taken up by it for investigation.

Answer Options :

(1) Only (b) and (d) (2) Only (a) and (c)

(3) Only (c) (4) All statements are incorrect

---

147. खालील वाक्याची वैधता तपासा.

प्रत्येक महसूल अधिकाऱ्याने उपयोगात आणावयाच्या शिक्क्याचे मोजमापाचे वर्णन राज्य सरकार अधिकृत राजपत्रात करते.

(1) सत्य (2) असत्य

(3) काही प्रमाणात सत्य (4) वैधता तपासता येत नाही

Verify the validity of the statement.

The size and description of the seal used by each revenue officer is prescribed by the State Government in official Gazette.

(1) True (2) False

(3) Partially True (4) Cannot be verified

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

148. अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जनजाती (अत्याचार प्रतिबंध) नियम 1995 मधील कलम 16 प्रमाणे राज्य शासनाने उच्च शक्तीची दक्षता व देखरेख समिती निर्माण करावयाची आहे, ज्याची सदस्य संख्या _____ पेक्षा जास्त नसेल.

(1) 10 (2) 15 (3) 20 (4) 25

Under Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Rules 1995 Sec. 16 the State Government shall constitute high power vigilance and monitoring committee of not more than _____ members.

(1) 10 (2) 15 (3) 20 (4) 25

---

149. माहिती तंत्रज्ञान (दुरुस्ती) कायदा, 2008 ने सायबर गुन्हेगारीविरुद्ध लढा देणाऱ्या कायद्याला बळकटी दिली. कोणत्या तारखेपासून अशी दुरुस्ती अंमलात आली ?

(1) 27 ऑक्टोबर 2009 (2) 27 ऑक्टोबर 2008

(3) 17 ऑक्टोबर 2009 (4) 17 ऑक्टोबर 2008

The Information Technology (Amendment) Act, 2008 strengthened the Law to Combat Cyber Crime. On which date such amendment Act came into force ?

(1) 27 October 2009 (2) 27 October 2008

(3) 17 October 2009 (4) 17 October 2008

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

150. पुढीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) सन 1748 मध्ये प्रकाशित झालेल्या 'द स्पिरीट ऑफ द लॉज' या पुस्तकात पहिल्यांदाच मॉन्टेस्क्यू याने 'सत्ताविभाजन' या तत्त्वाची पद्धतशीर आणि वैज्ञानिक रचना केली.

(b) 'सत्तविभाजन' या तत्त्वाची रचना जॉन बोडीन याने 'स्पिरीट ऑफ द लॉज' या पुस्तकातून केली.

(c) सन 1758 मध्ये डेव्हीस आणि मॉन्टेस्क्यू यांनी मिळून 'सत्ताविभाजन' या तत्त्वाची रचना केली.

(d) सन 1746 मध्ये 'सत्ताविभाजन' या संकल्पनेची रचना ॲलेन याने त्याच्या 'लॉ अँड ऑर्डर्स' या पुस्तकातून केली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) आणि (c) (3) फक्त (d) (4) फक्त (a) आणि (d)

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) Montesquieu for the first gave systematic and scientific formulation of the 'doctrine of separation of powers' in his book 'The Spirit of the Laws' published in the year, 1748.

(b) John Bodin formulated the 'doctrine of separation of powers' in his book 'The Spirit of the Laws'.

(c) Davis and Montesquieu formulated the 'doctrine of separation of powers' in the year 1758.

(d) Allen, in his book, 'Law and Orders' formulated the concept of 'Separation of Powers' in the year 1746.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) and (c) (3) Only (d) (4) Only (a) and (d)

- o 0 o -

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL

परीक्षेचे नाव : राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०२०

विषय : सामान्य अध्ययन - II **परीक्षेचा दिनांक : ०५ डिसेंबर, २०२१**

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत "**राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा-२०२०**" या स्पर्धा परीक्षेच्या वस्तुनिष्ठ स्वरुपाच्या प्रश्नपत्रिकेची उत्तरतालिका उमेदवारांच्या माहितीसाठी संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली आहे. त्यासंदर्भात उमेदवारांनी अधिप्रमाणित (Authentic) स्पष्टीकरण/संदर्भ देऊन पाठविलेली ऑनलाईन निवेदने, तसेच तज्ज्ञांचे अभिप्राय विचारात घेऊन आयोगाने उत्तरतालिका सुधारित केली आहे. या उत्तरतालिकेतील उत्तरे अंतिम समजण्यात येतील. यापुढे यासंदर्भात आलेली निवेदने विचारात घेतली जाणार नाहीत. तसेच त्याबाबत कोणताही पत्रव्यवहार केला जाणार नाही, याची कृपया नोंद घ्यावी.

उत्तरतालिका - KEY

प्रश्नक्रमांक	उत्तरे			
	संच A	संच B	संच C	संच D
1	2	4	2	3
2	2	4	2	2
3	3	3	3	3
4	4	3	3	2
5	3	4	4	1
6	3	1	3	3
7	3	3	2	4
8	1	2	1	1
9	4	3	4	4
10	4	3	1	3
11	4	3	2	2
12	3	1	4	2
13	1	4	4	4
14	3	1	3	4
15	1	3	3	3
16	3	4	2	1
17	3	4	4	3
18	2	4	3	3
19	2	3	3	3
20	2	4	4	1
21	4	3	1	2
22	4	2	4	4
23	3	2	4	3
24	1	3	4	3
25	2	1	3	3

प्रश्नक्रमांक	उत्तरे			
	संच A	संच B	संच C	संच D
26	4	2	3	4
27	4	1	3	2
28	3	1	3	4
29	2	2	1	1
30	3	2	4	3
31	3	2	3	4
32	4	4	2	1
33	1	3	1	4
34	1	4	2	2
35	4	3	1	4
36	4	4	1	1
37	2	4	3	2
38	1	4	2	2
39	2	2	4	3
40	1	1	4	4
41	1	4	3	1
42	1	2	4	1
43	2	3	4	4
44	2	2	4	2
45	4	1	2	1
46	1	4	2	4
47	3	4	1	3
48	4	4	4	4
49	2	2	2	3
50	4	3	4	4

प्रश्नक्रमांक	उत्तरे			
	संच A	संच B	संच C	संच D
51	3	4	3	2
52	2	1	4	1
53	3	3	3	4
54	4	1	4	3
55	3	3	3	3
56	3	2	2	4
57	3	4	1	4
58	2	2	1	2
59	4	4	2	3
60	4	4	2	4
61	2	3	3	2
62	4	1	4	3
63	4	3	3	4
64	4	3	3	4
65	4	2	1	2
66	4	1	3	1
67	3	2	4	4
68	3	4	1	2
69	1	3	2	3
70	3	3	4	3
71	2	2	2	3
72	3	4	2	4
73	4	1	2	1
74	4	3	3	2
75	1	3	4	3

प्रश्नक्रमांक	उत्तरे			
	संच A	संच B	संच C	संच D
76	4	4	3	3
77	2	4	3	4
78	3	3	1	3
79	3	2	2	2
80	2	3	3	2
81	1	4	3	3
82	3	2	4	4
83	1	1	3	4
84	4	2	1	4
85	2	3	1	2
86	3	3	2	2
87	3	2	4	4
88	2	4	4	1
89	3	3	4	3
90	4	4	3	1
91	4	3	4	3
92	4	4	2	4
93	3	4	3	4
94	2	1	4	2
95	4	2	4	3
96	2	1	2	4
97	4	1	1	2
98	1	1	2	4
99	1	2	1	4
100	2	4	4	4

प्रश्नक्रमांक	उत्तरे			
	संच A	संच B	संच C	संच D
101	4	2	2	1
102	2	1	1	4
103	4	4	1	2
104	2	2	4	2
105	2	2	2	1
106	2	2	4	2
107	2	2	2	1
108	4	2	4	2
109	4	4	2	2
110	1	2	4	2
111	4	1	4	1
112	1	4	1	2
113	1	1	4	1
114	1	2	2	4
115	1	4	2	4
116	4	1	1	2
117	2	4	2	1
118	4	4	4	1
119	2	4	1	4
120	2	2	2	2
121	4	1	3	3
122	3	4	4	4
123	1	2	2	1
124	1	3	1	2
125	4	1	4	1

प्रश्नक्रमांक	उत्तरे			
	संच A	संच B	संच C	संच D
126	2	3	2	2
127	1	1	1	1
128	4	1	4	2
129	1	1	1	4
130	1	2	4	4
131	4	3	1	2
132	1	1	1	3
133	1	3	1	1
134	4	4	4	2
135	2	4	3	1
136	1	4	1	3
137	3	1	1	1
138	1	1	1	4
139	4	1	2	1
140	4	2	4	1
141	2	1	2	4
142	1	1	3	1
143	3	4	3	1
144	2	1	1	1
145	3	1	1	4
146	2	4	1	1
147	1	2	4	4
148	4	4	2	1
149	1	4	4	3
150	1	2	1	4